Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

1938 ДЕКАБРЬ 29 КЕҪНЕРНИКУН 298 (5111) №

Чӑваш Коммунӗ

21-мӗш çул тухат ПСК(б)П Чӑваш Обкомӗпе Чӑваш АССР Верховнӑй Совечӗн хаçачӗ Пӗр №-рӗ 10 пус

РЕДАКЦИ АДРЕСӖ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5. Дом Печати.

ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторӑн — 8—97, ред. заместительӗн—3—97, редакци секретарӗн—4—40, парти пурнӑç пайӗн—7—97, йышăнăвлăх пайӗн — 4—97, советсем пайӗн—8—88, промышленнăç пайӗн—8—88, йăлкорсен пайӗн—2—30, дежурнăйăш — 6—23.

Шкул ачисен хӗллехи каникулӗ

Ырлăх пуçламӗшне тухăçлăн вăтăр тата вăтам шкулсенче вӗренекенсен хӗллехи каникула саланаççӗ. Çур çул хушши тăрăшса, тимлӗн вӗренсе хăçан, ачасем çак каникул вăхăтӗнче лайăх уçăлса кайма тивӗçлӗ. Пирӗн ачасен каникулне пӗркеленме мӗн кирлине пурне те туса панала.

Сталинăн Конституцине пурăнакан социализмăлла çĕршывра партине правительствă, халăхсен асăлă суйлуçĕ Сталин йăтнăн пирĕн совет ачисене йăратса, пысăк тимлĕхпе пăхаççĕ. Çавăнпа ăрăва коммунизма пăхса ситĕнтерес ĕçшĕн совет государствин инкĕн те хĕрхенмест, кунта мĕн кирлине пурне те тăвăт. Ачасене сывă та телейлĕ, савăнăçлă ĕстерме аслă совет çĕршывĕн пуйăнăйăсенне пурăхсем сителлĕ.

Шкул ачисем каникула саланни вăл пиллене те шкул çав вăхăта ачасеччен уйăраса кайассине шăтăрмест. Пачах урăхла, шкул тата учительсем каникул вăхăтĕнче ачасемне уйăрăмах тачăн сыхăнса тăкала. Учительсăр хăй ачисене пĕр самантăкăа та кусран сухатмала мар. Комсомолпа профсоюз организацисем ачасен вăхăтне савăнăçлă, кудăтрлă йĕркелес ĕçе хăйсен аллине тумала. Ачасен ашшĕ-амăшĕсем те ку ĕçрен пăрăнса тăмала мар, вĕсем шкулпа учительĕе пулăшмала. Ачасене ашшăнас, инçценипинăнма пăсас йĕнелле сулăнасран хытă сыхламала. Совет гражданинĕ уйăрăт ачасен-урамра ĕç ытти çĕрте сиенлĕ тăм тунине курсан, вăл ахăлтертсе кайма пултараймăст, вăл çав сиенлĕ тăвăма сийĕнчех чарма тăрăшмала.

Халăх тăшманĕсем хăйсен ирĕр шухăшăсене ачасем хушшинче сарма пăхнине совет çынни ăланах сивĕчĕн курса илмелĕ, тăшман ĕçне сийĕнчех тăрă шыв сине кăлармала.

Ачасен каникулти вăхăтне организацилеси—политикăла пысăк та отвечлă ĕç, вăл шкулăн пĕтĕм воспитани ĕçĕне тачăн сыхăнса тăрат. Халăх, йĕркелĕ ытларăк каникулсем ачасен вăхăтĕнче ĕстерме пултăмала. Ачасене ашăнас, инçценипинăнма пăсас йĕнелле сулăнасран хытă сыхламала. Совет гражданинĕ уйăрăт ачасен-урамра ĕç ытти çĕрте сиенлĕ тăм тунине курсан, вăл ахăлтертсе кайма пултараймăст, вăл çав сиенлĕ тăвăма сийĕнчех чарма тăрăшмала.

Халăх тăшманĕсем хăйсен ирĕр шухăшăсене ачасем хушшинче сарма пăхнине совет çынни ăланах сивĕчĕн курса илмелĕ, тăшман ĕçне сийĕнчех тăрă шыв сине кăлармала.

Ачасен каникулти вăхăтне организацилеси—политикăла пысăк та отвечлă ĕç, вăл шкулăн пĕтĕм воспитани ĕçĕне тачăн сыхăнса тăрат. Халăх, йĕркелĕ ытларăк каникулсем ачасен вăхăтĕнче ĕстерме пултăмала. Ачасене ашăнас, инçценипинăнма пăсас йĕнелле сулăнасран хытă сыхламала. Совет гражданинĕ уйăрăт ачасен-урамра ĕç ытти çĕрте сиенлĕ тăм тунине курсан, вăл ахăлтертсе кайма пултараймăст, вăл çав сиенлĕ тăвăма сийĕнчех чарма тăрăшмала.

Халăх тăшманĕсем хăйсен ирĕр шухăшăсене ачасем хушшинче сарма пăхнине совет çынни ăланах сивĕчĕн курса илмелĕ, тăшман ĕçне сийĕнчех тăрă шыв сине кăлармала.

Ачасен каникулти вăхăтне организацилеси—политикăла пысăк та отвечлă ĕç, вăл шкулăн пĕтĕм воспитани ĕçĕне тачăн сыхăнса тăрат. Халăх, йĕркелĕ ытларăк каникулсем ачасен вăхăтĕнче ĕстерме пултăмала. Ачасене ашăнас, инçценипинăнма пăсас йĕнелле сулăнасран хытă сыхламала. Совет гражданинĕ уйăрăт ачасен-урамра ĕç ытти çĕрте сиенлĕ тăм тунине курсан, вăл ахăлтертсе кайма пултараймăст, вăл çав сиенлĕ тăвăма сийĕнчех чарма тăрăшмала.

Халăх тăшманĕсем хăйсен ирĕр шухăшăсене ачасем хушшинче сарма пăхнине совет çынни ăланах сивĕчĕн курса илмелĕ, тăшман ĕçне сийĕнчех тăрă шыв сине кăлармала.

Хирургсен Пĕтĕм Союзри сийĕнче

ХАРЬКĂВ, декабрĕн - 27-мĕш. Хирургсен Пĕтĕм Союзри сийĕнче докладсем тума шутланă çинчен совет учонăйĕсем 300 çын ытла пĕлтерçе хунă. Клиникăсемпе институтсенчен, çĕршывăн пур кĕтесĕсенчен те наукăла материалсем калама çук нумай илнĕ. Социализмăлăн аслă çĕршывĕнче наукăлă ĕçсен масштабĕсем питĕ те пысăк.

Учонăйсем — хирургсем пуйăн опыта пĕр çĕре пĕрлештерес тесе сĕвеса пухăнăç. Социализмăлă тăван çĕршывăн хĕрӳле патриочĕсем, вĕсем сĕвеса ĕççыннисен ырлăхĕшĕн тăрашса ĕçлесе туна çитĕнĕвĕсене илсе пыç.

Сĕвеса пухăнăвĕсем хăйсен ответлăхне таранăн туйса тăраççĕ. Ку вăл—совет интеллигенцин, хăйĕн тăван çĕршывне ăюратакан, пĕрремĕш хут чĕнсенех унăн таса чикисенче сыхламашкăн тăма хатĕр интеллигенцин отрăвĕсенчен пĕри.

Сĕвеса пухăнăнсен пурин шухăшне те палăртса, наукăн тава тивĕçлĕ дейтĕлĕ Шамăн профессăр сĕвеса усă чух çапла калана:

— Мĕнле тĕ пулин фашисла государствăпа Совет Союзĕн таса чикисене пăсма хăйсан, совет хинругĕсен вунă пинлĕ çарĕ пĕр çын пек пулса хамăран ăюратнă тăвăн çĕршыва сыхлама тăрĕ.

Сĕвеç делегацĕсем хушшинче— Хасăн пулăм районĕнчи çапăçусенче пулнă мухтавлă паттăрсем, çулăмлă совет патриочĕсем. Вĕсем, хăйсен пурнăçне шеллемесĕр, чирлисене пулăшу панă. Вĕсен суран ран сыватас ĕçри опычĕсем пит пысăк вырăн ăнăшăнса тăраççĕ.

Сĕвеçăн кашни ларăвĕ совет интеллигенцине хăйĕн правительствине, коммунизма партине тата Сталин ăюлтăна вĕçĕ-хĕррисĕр ăюратнине кăтартса парат.

Вăтă учонăй-боļшевик, профессăр-орденоносец Вейсброд тĕнчери пĕтĕм ĕççыннисемшĕн хаклă Сталин ăюлтăн ăятне каласан, ăна сĕвеçăн хисеплĕ председательне суйлама сĕнӳ парсан, залра хавхалănулă саламлă сăмахсем, тăвăллăн алă çупнисем ăнăраса кайаççĕ. Наукăн тава тивĕçлĕ дейтĕлĕ профессăр Левит Сталин ăюлтăн патне, Совет Правительствин пуçлăхĕ Молотăн ăюлтăн патне, Оборона Халăх Комиссарĕ Ворошилăв ăюлтăн патне тата Украинăри боļшевиксен руководительĕ Хрущов ăюлтăн патне саламсем ăмма сĕнӳ парсан, сĕвеса пухăнăнсем тăвăллă овации тăваççĕ.

Патриотсем - учонăйсем хăйсен сĕвеçĕн малтанхи ларăвĕсенчех чаплă наукăлă ĕçсем çинчен, совет çыннисен сывлăхне сыхлассишĕн, социализмăлă тăван çĕршывăн хăватне тĕреклетессишĕн кĕрешмели хăнăлă средствăсем çинчен каласа панă.

СССР Верховнăй Совет Президиумĕн УКАЗĔ

Отличин аслă степеннe—Социализмăла Ĕçĕн Геройĕ йăт тăвасси çинчен

1. Хуçалăхпа куăтурă строительствинчи отличин аслă степеннe—Социализмăла Ĕçĕн Геройĕ йăт тăвас.

2. Социализмăла Ĕçĕн Геройĕ йăтне пынă çынсене çав вăхăтрах „Ленин ордĕнĕ" парассĕ.

3. Социализмăла Ĕçĕн Геройĕ çинчен Положенине çирĕплетес.

СССР Верховнăй Совет Президиумĕн Председательĕ М. КАЛИНИН.
СССР Верховнăй Совет Президиумĕн Секретарĕ А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль.
1938 ç. декабрĕн 27-мĕш.

Социализмăла Ĕçĕн Геройĕ йăт çинчен кăларнă ПОЛОЖЕНИ

1. Социализмăла Ĕçĕн Геройĕ йăт хуçалăхпа куăтурă строительствинчи отличин аслă степеннe пулсă тăрат, вăл—йăтă хăйсен промышленнăçри, йăлăхуçалăхĕнчи, транспăртри, сутту-илӳ ĕçĕнчи новаторăн ĕçĕсемпе, научнăй отсрытисемпе, техникăлă изобретенисемпе халăх хуçалăхне, куăтурăпа науканна хăнăртма, ССРС вăй-хăватне тата унăн мухтавлăхне ӳстерме пулăшса государствăн умĕнче пит чаплă ĕçсем тунă çынсене парассĕ.

2. Социализмăла Ĕçĕн Геройĕ йăта ССРС Верховнăй Совет Президиумĕ парат.

3. Социализмăла Ĕçĕн Геройне:
а) ССР Союзĕн аслă наградине —Ленин ордĕнĕ" парассĕ;
б) ССРС Верховнăй Совет Президиумĕн йăтарласа тунă грамăтне парассĕ.

4. Награда ланисене—Социализмăла Ĕçĕн Геройĕ йăт пынине пĕр вăхăтрах илнĕ „Ленин ордĕнĕ" тăрăх—икĕ хут ӳстерне хисеп чухлĕ укçа тӳлессĕ.

5. Социализмăла Ĕçĕн Геройĕ ССРС ордĕнĕсем çинчен кăларнă Положенин 10—16-мĕш статйăнсенче пăхса хунă (С. З. СССР 1936 год. № 24, ст. 220—6) правăсемпе тата преимуществăсемпе усă курат.

6. Социализмăла Ĕçĕн Геройĕ йăта ССРС Верховнăй Совет Президиумĕ кăна кайăла илме пултарат.

ССРС Верховнăй Совет Президиумĕн Председательĕ М. КАЛИНИН.
ССРС Верховнăй Совет Президиумĕн Секретарĕ А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль.
1938 ç., декабрĕн 27-мĕш.

ССРС Верховнăй Совет Президиумĕн УКАЗĔ

„За трудовую доблесть" медаль тăвасси çинчен

1. „За трудовую доблесть" медаль тăвас.

2. „За трудовую доблесть" медальăн Положенине, унăн ӳкерчĕкне тата медаль мĕнлине çырса кăтартнине çирĕплетес.

ССРС Верховнăй Совет Президиумĕн Председательĕ М. КАЛИНИН.
ССРС Верховнăй Совет Президиумĕн Секретарĕ А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль.
1938 ç. декабрĕн 27-мĕш.

„За трудовую доблесть" медаль çинчен кăларнă ПОЛОЖЕНИ

1. «За трудовую доблесть» медальпе хăйсен тăрăшулă та вăтăр ĕçĕнче социализм строительствишĕн малти ретре кĕрешекен пулса тăракан, техникăна сахăнăлăа усă курассăн / образецĕсене кăтартса пыракан тата ĕç тухăçлăхĕн пысăк нормисене паракан, наука, техникăлă тата культурăлă аталанăва малала насе пыракан рабочисене, колхозниксене, служащисене, инженера-техника работникĕсене ҫуралăх работникĕсене, транспăртăн, строительствăсен, суту-илӳ организацийĕсенче кооперативлă организацисен, кăдăтрăлă тата наукăлă учреждени работникĕсене наградлаççĕ.

2. «За трудовую доблесть» медальне СССР Верховнăй Совечĕн Президиумĕ парат.

3. «За трудовую доблесть» медальне каçăрăн сулăхлă йĕнĕ çинче çакса çӳреççĕ.

4. «За трудовую доблесть» медальне наградăлана çынсене государствăлă шутĕнчен уйăхне 10-шар тенкĕ тӳлеççĕ.

5. Çак укçана ССР Союзĕн пĕтĕм территорийĕ çинче перекет кассисем тӳлеççĕ.

6. «За трудовую доблесть» медальпе наградăлана çынсем хăйсем ССР Союзĕн пур хуçисенче те трамвайсем çинче тӳлевсĕр çарса çӳремели правăпа усă кураççĕ.

7. «За трудовую доблесть» медальне кăлана иккĕмĕш ССРС Верховнăй Совечĕн Президиумĕ кăна тума пултарат.

8. «За трудовую доблесть» медальпе наградăлана çынсем ăна чысăн йăтса çӳреме, харăрăйăнăн граждана тивĕçлĕхпе пурнăçа кĕртес ĕçре сознательне пушăн примерпе кăтартма, государствăлă обязанăйсене пурнăçа кĕртнĕ чухне тӳрĕ чĕрелĕ пушшăн, ĕçе тĕплĕн тунăн образецĕ пулма тивĕç.

СССР Верховнăй Совет Президиумĕн Председательĕ —М. КАЛИНИН.
СССР Верховнăй Совет Президиумĕн секретарĕ—А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль.
1938 çулхи декабрĕн 27-мĕш.

„За трудовое отличие" медаль çинчен кăларнă ПОЛОЖЕНИ

1. „За трудовое отличие" медальпе пиллĕрса тăракан удăрла ĕçшĕн, производствăри пысăк показательсемшĕн тата наука, техника тата культура аталанăвĕнче тава тивĕçлĕ ĕçсем тунăшăн рабочисене, колхозниксене, служăщăшсене, инженерла-техникла работниксемпе хуçалăх работникĕсене, транспăртăн, строительствăсен, суту-илӳ организацийĕсемпе кооперативлă организацисен, кăдăтрăлă тата наукăлă учреждени работникĕсене наградлаççĕ.

2. „За трудовое отличие" медальпе ССРС Верховнăй Совечĕн Президиумĕ наградăлать.

3. „За трудовое отличие" медале кăкăрăн сулахăй йĕнĕ çине çакса çӳреççĕ.

4. „За трудовое отличие" медальпе наградăлана çынсене государствăлă шутĕнчен уйăхне 5-шер тенкĕ тӳлеççĕ.

Çак укçана ССР Союзĕн пĕтĕм территорийĕ çинче перекет кассисем тӳлеççĕ.

5. „За трудовое отличие" медальпе наградăлана çынсем хăйсем ССР Союзĕнчи пур хуласенче те трамвайсем çинче тӳлевсĕр ларса çӳремели правăпа усă кураççĕ.

6. „За трудовое отличие" медале ССРС Верховнăй Совечĕн Президиумĕ кăна кайăла илме пултарат.

7. „За трудовое отличие" медальпе наградăлана çынсем ăна чысăлăн йăтса çӳреме, государствăлă обязанăйсене пурнăçа кĕртнĕ чухне тӳрĕ чĕрелĕ пушшăн, ĕçе тĕплĕн тунăн примерне кăтартма тивĕç.

СССР Верховнăй Совет Президиумĕн Председательĕ —М. Калинин.
СССР Верховнăй Совет Президиумĕн Секретарĕ А. Горкин.

Мускав, Кремль.
1938 çулхи декабрĕн 27-мĕш.

„За трудовую доблесть" медаль çинчен кăларнă ПОЛОЖЕНИ

1. «За трудовую доблесть» медальпе хăйсен тăрăшулă та вăтăр ĕçĕнче социализм строительствишĕн малти ретре кĕрешекен пулса тăракан, техникăна сахăнăлăа усă курассăн / образецĕсене кăтартса пыракан тата ĕç тухăçлăхĕн пысăк нормисене паракан, наука, техникăлă тата культурăлă аталанăва малала насе пыракан рабочисене, колхозниксене, служăщăшсене, инженера-техника работникĕсене ҫуралăх работникĕсене, транспăртăн, строительствăсен, суту-илӳ организацийĕсенче кооперативлă организацисен, кăдăтрăлă тата наукăлă учреждени работникĕсене наградлаççĕ.

2. «За трудовую доблесть» медальне СССР Верховнăй Совечĕн Президиумĕ парат.

3. «За трудовую доблесть» медале кăкăрăн сулахăй йĕнĕ çинче çакса çӳреççĕ.

4. «За трудовую доблесть» медальне наградăлана çынсене государствăлă шутĕнчен уйăхне 10-шар тенкĕ тӳлеççĕ.

5. Çак укçана ССР Союзĕн пĕтĕм территорийĕ çинче перекет кассисем тӳлеççĕ.

6. «За трудовую доблесть» медальпе наградăлана çынсем хăйсем ССР Союзĕн пур хуласенче те трамвайсем çинче тӳлевсĕр ларса çӳремели правăпа усă кураççĕ.

7. «За трудовую доблесть» медальне кăлана иккĕмĕш ССРС Верховнăй Совечĕн Президиумĕ кăна тума пултарат.

8. «За трудовую доблесть» медальпе наградăлана çынсем ăна чысăлăн йăтса çӳреме, харăрăйăнăн граждана тивĕçлĕхпе пурнăçа кĕртес ĕçре сознательне пушăн примерпе кăтартма, государствăлă обязанăйсене пурнăçа кĕртнĕ чухне тӳрĕ чĕрелĕ пушшăн, ĕçе тĕплĕн тунăн образецĕ пулма тивĕç.

СССР Верховнăй Совет Президиумĕн Председательĕ —М. КАЛИНИН.
СССР Верховнăй Совет Президиумĕн секретарĕ—А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль.
1938 çулхи декабрĕн 27-мĕш.

„За трудовое отличие" медаль çинчен кĕскен çырса кăтартни

Медаль форми тĕрĕс çаврашка, медаль çийĕн икĕ йĕнĕ те йăлтăркка çутă, медаль хĕррипе йĕрĕтавра—кăшăл.

Медальăн пичĕнĕ çинче—хĕрлĕ емаļне витнĕ çурлапа мăлатук, вĕсем хушшинче хăнăрса тăракан саспаллисемпе „СССР" тесе çырса хунă.

Çаврашкан айăлти пайĕ çинче—пусарса кăтартнă, емаļне витнĕ саспаллисемпе „За трудовое отличие" тесе çырса хунă.

Медальăн тепĕр йĕнĕ çинче, çаврашкан центрти пайĕ çине хăнăрса тăракан саспаллисемпе „Труд в СССР—дело чести" тесе çырса хунă.

Çаврашкан айăлти пайĕ çинче медаль номĕрĕ вырнаçса тăрат.

Медаль çăртана ункă тата шурă металлăран тунă планкăна тытăрнине инçĕ кĕтесле пластинкăпа пĕрлешсе тăрат, ăна шупка хĕрлĕ лентăна витнĕ.

Медале кĕмĕлрен тунă.

Испанири фронтсенче

(ТАСС Парижран пĕлтерикĕм тăрăх)

Хĕвелтухăç франчĕ

Испанин оборонăй министерствин официаллă сводкинче пĕтĕрнĕ тăрăх, декабрĕн 26-мĕшĕнче Теруэл районĕнче интервентсем атакисем халиччен пекех кайăлă пулса пынă. Республикăна çăрĕсем вĕсене хирĕç питĕ те чаплăн кĕрешеççĕ, интервентсене пит пысăк çухатусем кӳреççĕ.

Сегре районĕнче интервентсем Гранена участкинче атакăсем тăваççĕ. Республикăнăçсем унти пур атакăсене те сĕмĕрсе тăкăç.

Итали дивизийĕсем çакăн пекех тата Косуда районĕ çине те атакăсем тунă, анчах вĕсене кăйăлн кайала хăваласа янă. Республикăнăçсем итальăнăçсен илнĕ танкне сĕмĕрнĕ. Республикăçăрĕсем контратакă туса итальăнăçсен тупăнне, тупăран перекеннĕсемне пĕрле, туртса илнĕ. Çавăн пекех Итали çурăн çарĕнчи пушăй салтакисене тытăкăна илнĕ.

Республикăн авиацийĕ интервентсем малти линийĕсем çине, фашиссем тытнă çĕнĕ вăйсем туртăрса пыракан грузовиксем çине йăлăлăн бомбăсем пăрахнă. Темиçе грузовикне пĕтернĕ. Сывлăшпа пулса иртнĕ çапăçу вăхăтĕнче республикăн авиацийĕ фашиссен илнĕ самолетне (вăçĕ «Фиат» тата икĕ «Мессершмитт») перес антарнă.

Ытти фронтсенче ушăйпусем çук.

— О —

Авиаци ĕçĕсем

Интервентсен самолетчĕсем Поис, Ивохоса деļ Дуке, Еļ Визо тата Каталонин çыран хĕррипе иттн чылай пункчĕсем çине бомбăсем пăрахнă.

Декабрĕн 24-мĕшĕнче Мадрид çине бомбăсем пăрахнине 10 çын вилнĕ, вăл шутра пĕр хĕрарăм, пĕр ача вилнĕ тата 12 çын аманнă, вĕсенчен 8 хĕрарăм. Республиканăçсен батарейĕсем фашиссем артиллерийĕ пенине хирĕç хăйăлăн ответленĕç.

Китайри вăрçă

(Чунцинран ТАСС пĕлтерикĕм тăрăх)

Центр Китайра

Центр Китайри (фронтра палăлă улшăнусемех пулман. Чылай районсенче пысăк мар сапăçусем пулса иртеççĕ. Йăпонин командованийĕ хăйĕн çар чăсĕсене Бейпинран Ханькоуна кайакан чукунçулăн кăнтăр сектăрĕнчен тата Кантон—Ханькоу хушшинчи чукунçулăн çурçĕр сектăрĕнчен Ханькоуна илсе пырăç, унта вăл вĕсене реорганизацилет.

Кăнтăр Китайра

Кантонран кăнтăр ĕнненрех Цзенчен патĕнче çапăçусем пулса пыраççĕ. Кантонран çурçĕререх Китай çарĕсем кăнтăрала йăпонĕсен сулахай флангĕ çине кусса пыраççĕ, вĕсем Хуасйана илнĕ хыççăн, çапăçусем çав ҫуларан кăнтăр ĕнненрех пуçланса кайнă. Йăпонĕсем хăйсен Цзиюхури тата Тайпинченри позицийĕсене, чукунçулĕнчен кăнтăрарах, тытса тăраççĕ, унта вĕсем танксем тата броневиксем нумай илсе пынă.

Çурçĕр Китайра

Суйуань провинцинче Китай партизанĕсем декабрĕн 21-мĕшĕнче Тайуэньтăнь пункчĕ çине атакăлана (Батоуран 50 километр çурçĕр ĕненнерех). Вăйлă çапăçусем пулса иртнĕ хыççăн, йăпонĕсем вăл пунктран чакнă, вĕсем 200 çын вилнĕ. Партизансем 100 çын тытăкăна илнĕ, йăпонĕсен 6 броневатомобиль тата 3 грузовикне çĕмĕрсе тăкнă.

Йăпонин 25 самолĕтчĕ Кантонпа Ханькоу хушшинчи чукунçулĕн Гуайдунь провинцинчи çурçĕр пăйĕнче хăшĕпĕр пунктсем çине бомбăсем пăрахнă. Çухатусем мĕн чухлĕ пулни палăл мар. Йăпонин 24 самолĕтчĕ Суйуань çине бомбăсем нумай пăрахнă (Суйуань провинцин хĕвелалăç пайĕнче).

Украинăри Коммунисçен (боļшевиксен) Парти Тĕп Комитечĕн пленумĕ

КИЕВ, декабрĕн 27-мĕш. Декабрĕн 25—26-мĕшĕнче Украинăри Коммунисçен (боļшевиксен) Парти Тĕп Комитечĕн пленумĕ пулса иртнĕ. Пленум 1939 çулти çурăнине хатĕрленесси çинчен УССР Çĕрĕç Халăх Комиссарĕн Жуя-Йултăшăн докладне тата ПСК(б)П Тĕп Комитечĕ «ПСК(б)П историйĕн Кĕске курсĕ» тухăç май парти пропагандине вĕрентелесе Вăрасен çинчен» постановлени пурнăçа мĕнле кĕртесе пыни çинчен УК(б)П Днепропетровск Обком секретарĕн Задончено тата УК(б)П Молдави Обком секретарĕн Борисăн ăюлтăшсен докладĕсене итленнĕ.

Пленумра Украинăри Коммунисçен (боļшевиксен) Партин Тĕп Комитет секретарĕ Н. С. Хрущов ăюлтăн сăмах тухса каланнă.

(ТАСС).

Парти пурнăçĕ

Партине кĕме малтанхи çул рекомендаци паратăп

Манăн 3-мĕш категорине партине кĕме хатĕрленекенсене рекомендаци пама партстаж ситекен пулчĕ. Ку вăл манăн питех те чысли ĕç вырăнне шутланса тăрат.

Халичен епĕ çичĕ йыттăнăша партине кĕме рекомендацисем патăм. Кăмсем-хăвăсем çак епĕ рекомендаци панă йыттăнсем? Паллах, вĕсем парти интересĕшĕн, пĕтĕм ĕçхалăх интересĕсемшĕн тăрăшса ĕçлекен йыттăнсем пулса тăраççĕ. Çеменăн П. С. — 1933 çултанпа комсомолец, Ĕплесри (Сĕнтĕрвăрри районĕ) „Хĕрлĕ паттăр" колхозра счетовод пулса ĕçлет. Ĕç кунĕсене йăлăнах йăлхуçăлăх ертелĕн уставĕ кăтартнă тăрăх кашни 5 кун хушшинче ĕçкĕнекиссем çине çырса пырат. Калмышова М. М.—Сĕнтĕрвăрри хулинчи „Париж Коммунăн" промысла ертелĕнче матрацсем тăвакан цехăн заведующийĕ. Матрацсем тăвас плана йăлăнах тултарса пырат. Тата вăл правлени активĕ члевĕ. Шăнгов Иван — комсомолец, Кив Тутăйкасри колхозăн коньухĕ. Вăл коньухра темиçе çул хушши ĕçлесе сахал мар пăха тĕслĕхсем кăтартнă, премисем илнĕ. Лебедев В. Й.—Сĕнтĕрвăрри хулинчи „Кузнец" ертелĕнче ĕçлекен тимĕрçстахановец. Хăйăн нормине йăлăнах 200 — 240 процент тултарат, ашшĕ те çаплах тимĕрçĕнче ĕçлет. Хлебникăв Н. ф.—1937 çултанпа комсомол членĕ, „Кузнец" ертелĕнче ĕçлекен тимĕрçстахановец. нормăна йăлăнах 200 процент йĕ ытларах та тултарса пырат.

Анчах, пĕр-пĕр çынна партине кĕме рекомендаци панине коммунисăн ĕçĕ пĕтмест. Вăл ĕçĕн пĕр пайĕ кăна-ха. Тепĕр пайĕ вăл—партине кĕме рекомендаци панă ыйсçăн ăна большевикла воспитанн парасси.

Çакна пурнăçлас тĕлĕшпе епĕ хам рекомендаци панă йыттăнсене парти историне тĕплĕн вĕренес тĕлĕшпе пулăшса пыратăп. Историне харпăрхăй тĕллĕн вĕреннĕ вăхăтра ăнланнам ыйтусем пулсан, çав ыйтусене ăнлантарса пама пулăшатăп.

Н. Кайахăв

Массăран уйăрăлнă комитет

ТРАК. Карай йăлсоветĕнчи „Большевик" колхоз сумĕнчи комсомол организацийĕ çителĕксĕр ĕçлесе пыни, комсомолĕсĕн активăхĕ сахалли комитет членĕсем комсомолĕсемпе чĕрĕрен каласма пĕлменниничен, вĕсем комсомолĕсемпе çамрăксен массинчен уйăралса тăнинчен килет. Пухура комсомолĕсем сахал калаçаççĕ, решенисене час-часах комитет секретарĕ сине тăрса сĕннĕ тăрăх çеç йышăнаççĕ. Декабĕрĕн 12-мĕшĕнче те çавнашкалах пулса иртнĕ.

Государствăна тырă сутассине организацилес ĕçе малтан комсомолĕсем хушшинче сӳтсе-явнă. Комсомолĕсем çак ĕçе, паллах, хăвăл туса йышăннă. Анчах хăшĕрисем, йе семйисене калаçманнине, йе хăйсем çак пухура пулăшманнине, миçе пăт сутассине çийĕнчех каламан. Çакă вара клевет-никшăн комсомол райкомне жалоба пама питĕ аван факт пулнă. Çав комсомолăнсен списникне тувăта, вĕсене, колхоз суту-илӳне хирĕç пыракансен йăтне парса, райкома йăнă. Комсомол райкомĕнчи „оперативлă" работниксем, вăл факта тĕрĕслемесĕрех, мерă йышăнма хушса пуçламĕш организацине пакет йăнă.

Малтан çак ыйтăва комсомолăнсене хăйсене чĕнмесĕрех, комитетра пăхса тухса решени йышăннă. Унтан, „колхоз суту-илӳне чăрмантаракансен" ыйтуне, комсомолăнсен пухăнинче лартнă. Комсомолĕсем йăланхи пекех сахал калаçнă. „Айăпланакансен" „айăпĕсене" никам та сирĕплетме пултарайман. Çапах та комитет сĕвӳне йышăннă: пĕрне выгăвăр пама, уличăнне предупредени панă. Çапла пурнăçланă комитет секретарĕ Антонăв йăлтăн комсомол райкомĕн хушшине.

Комитет членĕсем каннн комсомолĕпăн пурнăçне, интересне пĕлме тăрăшмаççĕ. Комсомолăнсен ĕçĕсене тĕрĕслесе пăхмасăрах выгăвăр та предупреждени парăççĕ. Çавăнпа та ĕнтĕ „Боҫҫевик" колхозри пуçламăш организацире взыскинисĕр комсомолăсем çукпа пĕрех. Ку вăл — администрацилени пулăт, боҫҫевикла ĕç мелетне хирĕç пырат. ПСК(б)П Трак райкомĕн çавнашкал йăнăшсене тӳрлетме комсомол райкомне халех пулăшмала.

Николайĕв.

Хăйсем тĕллĕн вĕренеççĕ

КУСЛАВККА. „ПСК(б)П историйĕн Кĕске курсне" кĕларнă май парти пропагандине йĕркелесси çинчен" парти Тĕнкомĕ йышăннă постановлени сӳтсе-явнă хыççăн Карачри тулли мар вăтам шкулта ĕçлекен учительсемне пуçăнне работникĕсем парти историне харпăрхăй тĕллĕн вĕренме пуçланăрĕç.

Вĕсем „ПСК(б)П историн Кĕске курсĕне" пĕрлех, Маркс, Энгельс, Ленин, Сталин произведенийĕсене вулаççĕ тата хăçатсенче пичетленес тухакан консультацилĕ статйăсемпе усă кураççĕ.

К. Шейĕе.

Шкул библиотеки

Канашри педучилищăн библиотекинче 10 пин ытла кĕнеке шутланат. Халĕ директи тата 900 тенкĕлĕх кĕнекесем туйăнче. Библиотекăра Ленин тата Сталин произведенийĕсем пур. Илемлĕ литература — Пушкин, Лермонтăв, Толстой, Горький, Островский тата ытти классикесен произведенийĕсем те сителĕкле.

Вулакансем йышĕ 500 çынна çитет.

М. Петров.

СССР Верховнăй Совет депутачĕ Т. А. Моисейĕвă йăлтăш. Цыганов фото-ӳкерчĕкĕ.

Т. А. Моисейĕвă хăйĕн суйлавçисемпе тĕл пулса калаçрĕ

УЛАТĂР. Çак кунсенче СССР Верховнăй Советăн депутачĕ Тамара Алексейĕвнă Моисейĕвă йăлтăш 1-мĕш май йăвĕне хисеплевекен урăмра пурăнакан хĕрарăм суйлавçисемпе тĕл пулса калаçрĕ. Калаçу вирĕм сехет хушши тăсăлчĕ.

Калаçура Моисейĕвă йăлтăш килхуçи хĕрарăмсене Верховнăй Советăн ĕççийĕсен ĕçĕсемпе паллаштарчĕ. Çавăн пекех Моисейĕвă йăлтăш хăйĕн депутат ĕçĕсемпе тата паровоссене йысăнакан савăтри ĕçсемпе паллаштарчĕ. Вăл хĕрарăмсем социалисăм строительствинче мĕнле вырăн йышăнса тăнăн çинчен, çитес халăх переписĕ çинчен каланисемпе пит интересленчĕç.

Килхуçи хĕрарăмсем хăйсем те тухса калаçрĕç. Русланнăй йăлтăш, 1919 çулта фронта тухса кайас умĕн ытти хĕрарăмсемпе пĕрле В. И. Ленин патĕнче хăнара пулнă чух, В. И. Ленин вĕсене питех те йăпа кăмăлпа кĕтсе илнн çинчен каласа панĕ. Каштанăй йăлтăш хĕрлĕ хĕрес общăестви умĕнче (РОКК) çĕршăнна сыхлас ĕçрте мĕнле задачăсем тăнн çинчен каласа ăнлантарчĕ.

Савăнăçлă та йăлтăшлă калаçусем хыççăн килхуçи хĕрарăмсем Тамара Алексейĕвнă Моисейĕвăна хăйсем патне час-часах пырса, вĕсене ĕçре пулăшса пыма кăтрĕç

Ал. Семенăв.

Хасан геройĕсем çинчен выстăвкă

Шăмăршă районĕнчи Васанти пулăв çуртĕнче „Хасан геройĕсем" йăтлă выстăвкă организацинленĕ. Вăл выстăвкăра Хасан кӳлли районĕнчи çапăçура пулнă героссен сăнĕсем, вĕсен çинчен çырнă материалсем нумай. Колхозникссм ку выстăвкăна питĕ йăратса пăхаççĕ.

Пулăв çуртĕнчех 1939 çулхи халăх переписĕ çинчен калакан кĕтес организацинленĕ.

А. Ваванăв.

Производствă дезорганизатăрĕсенĕ—прогулăшчиксене тата летунсене хирĕç вăйлăрах кĕрешер!

Правитĕлствă постановленине ырлатпăр

Правитĕлствă постановленийĕ тăрăх Ĕслев кĕнекисем памала туни предприйатисемне учреждениссенчи рабочисемпне служăшничсене тĕрĕс хисеплемелле маç парат. Ĕслев кĕнекни кашни работникĕн ĕçри отвĕтлăхне ӳстерет тата администрацинĕ сăнсене пĕлсе тăрса ĕçе илме пулăшат.

Ĕслев кĕнекине кăтартмасăр ĕçе намелле мар туни производствăри ĕç дисциплинине пăсаканссне, летунсене витеремелех çапаç, летунсем-ултавçа сутăлăкра икĕ хут отпуск илессине пĕтерет.

Пирĕн ЧАССР Вырăнти промышленнăç Халăх Комиссарнатĕнче служăшничсем хушшинче ĕç дисциплини начар. Час-часах служăшничсем ĕç кунне инмĕне ĕç тумасăрах, хăçат вуласа, каласларсе, табак туртса иртереççĕ.

Кăнтăрлахи апата тухсан машинистка Лопашова, статистик Иефимăвă, ековомист Мякарăв ăланах пасара кайаççĕ. Вĕсем çур сехетлĕх тесе кайаççĕ те, пĕр сехет йĕ сехет çурă иртсен тин киреççĕ. Вăсем ирхине те ĕçе кайа йуласа çитеççĕ.

Çак йĕркесĕрлĕхсене пĕтересшĕн администрацин те, профсоюз организацин те вăйлă кĕрешмеле.

Ĕслев кĕнеки çынсене воспитанни памали докумĕнт пулса тăрат. Вăл кĕнеке çине наградăсем илнине, мухтава тивĕçлĕ ĕç тунине çырăççĕ. Çавăнпа епĕр правительствă постановленине пит ырлатпăр.

Сорокин.

ЧАССР Вырăнти промышленнăç Халăх Комиссариатĕнчи кадрсен пайĕн пуçлăхĕ.

Ĕслев кĕнеки—дисциплинăна пăсаканссне питлекен докумĕнт

КАНАШ. Вакунсем йăсакан сăват халĕ хăйĕн производствă планне ăнăçлăн сăлтăрăсем пуçламаçăт. Тӳрех калас пулăт, сăват начар-ĕçленин сăлтăвĕсеченн пĕри ĕç дисциплини сӳрĕкиннче. Савăтра ĕç вăйĕ пысăкăн ушшăнса тăрат, кашни куллен вуншар çын прогул тăваççĕ,—сăксем пурте производствăна çирĕп график тăрăх ĕçлемеле тăвассине чăмантараççĕ.

ССР Сойузĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ йышăннă тăрăх рабочисемпне служăшничсене Ĕслев кĕнекисем памала туни производствăна чăрмантаракансне — прогулăшниксене, летунсене, рваческне хирĕç кĕрешмели йăлăх май пулса тăрат. Çавăнпа вăл постановление пакунсем йăсакан савăтри рабочисемпне служăшничсем пысăк кăмăлпа йышăнса илчĕç.

Стахановецĕ Михайлăв йăлтăш Ĕслев кĕнекисем памала туни çинчен çапла калаç: „Ĕслев кĕнеки пирĕн, стахановецсемпе ударниксем тата тӳрĕ ĕçлекен пĕтĕм рабочисем мухтавлă ĕçне кăтартакан документ. Епĕр хамăр социализăм строительствинче мĕнле ĕçленине куратпăр. Лайăх ĕçлетĕн пулсан, вăл кĕнекене кăтартма та сăвăнăçлă. Çав вăхăтрах Ĕслев кĕнеки ĕç дисциплининне пăсаканссне питлекен докумĕнт пулса тăрат".

Рабочисемпне служăшничсем хăлĕ Ĕслев кĕнеки илес куна производствăра лайăх ĕçленине кĕтсе илессишĕн тăрăшаççĕ.

Д. Иванов.

Вăхăтлă тата кирлĕ ĕç

Ĕслев кĕнекисем памала туни вăхăтлă тата кирлĕ ĕç. Вăл чи малтанах ĕçе тĕрĕс çынсене илме май парат тата учреждениссене боҫҫевикла йĕркелĕх тăвас, ĕç дисциплинине çирĕплетес тĕллĕне те пысăк вырăнта тăрат. Ку тарăнчен пирĕн Шупашкарти тир-сăпан комбинатĕнче ĕç вăйĕ питĕ пысăкăн ушшăса пынă. Кăсăл 11 уйăх хушшинче комбината 106 çын ĕçлеме пуçса кĕнĕ. Çав вăхăтрах 111 çын ĕçрен тухса кайнă. Ĕслев кĕнеки памала туни ĕç вăйĕ çăвăн пек ушшăнассине пĕтерме май паратăп.

Ĕслев кĕнеки çинче кашни рабочин тата служăшчин пĕтĕм ĕçĕ куранса тăрат. Ку вăл лайăх ĕçлекен рабочиссене служăшничсене вăхăтра пулăртса, вĕсене тĕрлĕрен пулăшусем пама, çав вăхăтрах социалисăмла хуçалăх интересне пăхăнман çынсене çийĕнчех тăра шыв çине кăларма та май парат.

Пирĕн комбинат аппаратĕнче хальхи вăхăтра прогулăсем тăвакансем пур-ха. Производствă пайĕн бухгалтерĕ Шăромовăна ĕçе вилĕренне, 3 уйăх хушшинче икĕ кун прогул туни. Вăл ĕçе йулса тухат. Ĕслев кĕнеки кун пек прогулăшниксене тăрă шыв çине кăларма пулăшат. Çавăнпа ырлатпăр епĕр Ĕслев кĕнеки памала туннине.

И. Федăрăв, Матвейĕв
И. Скачковă.

Çĕнĕ çул йолкинĕ хатĕрленеççĕ

** Тракри вăтам шкулта вĕренекенсем çĕнĕ çул йолкине лайăх хатĕрленеççĕ. Халĕ вĕсем йолкă иртерне çĕнĕ йырăсем, ташăсем тата сăлăсем вĕренеççĕ.

Шкул директинĕпе йолкă иртерне кирлĕ хатĕрсене туйăннă тата ачасем вăлăн тĕрлĕ париесем хатĕрленĕ.

И. Сергейĕв.

** Политçут работникĕсен профессиăлĕ союзăн обласри комитечĕ ачасен çĕнĕ çулти йолкине иртерне 1.400 тенкĕ укçа уйăрнă.

И. Йăкăлĕв.

Лайăх ĕçлекенсем пулăшусемпе туллин усă курма тивĕçлĕ

Пирĕн Шупашкарти çĕнĕ строительствăри рабочисемне служăшничсем тата инженерла техникла работниксем коллективлĕ стройкăри ĕçсене йĕркеленĕ тус пырассишĕн пысăк хастарлăхпа кĕрешет. Кашни тӳрĕ ĕçлекен рабочи ĕç дисциплинине пăхăнса ĕç кунĕпе тулли усă курассишĕн тăрăшат. Ку йĕнĕпе стахановецсеме ударниксем пример кăтартса пыраççĕ.

Çав вăхăтрах ĕç дисциплинине пăсакан рабочисем те пур-ха. Вĕсем прогулăшниксем, летунсем, рвачсем, симулăнтсем. Сăмахран, Давыдăвă çак докабĕр уйăхĕнче ним сăлтавсăрах виçĕ кун ĕçе тухман. Çавăн пекех Грижанова 7 кун ĕçе тухман. Çапах та вĕсем государствăн паракан пулăшусемпе тӳрĕ ĕçлекен рабочисемпе пĕр танах усă кураççĕ. Унтан та ытларах, хватер тĕлĕнпе вĕсем тӳрĕ ĕçлекен рабочисенчен те лайăх условисенне пурăнаççĕ. Лайăх ĕçлекенсем хватерте 5—7 километрта пурăнаççĕ пулсан, Давыдăвăна Грижановă строительствă сӳрчĕсенче пурăнаççĕ.

Прогулсем тăвакансем грузчиксем хушшинче чылай тĕл пулаççĕ. Декабĕр уйăхĕнче С. Иванов, Н. Николайев, И. Анисăмăн виçшер кун прогул тунă.

Предприйатисенчи рабочисемпне служăшничсем хăçатсенче государствăн паракан пулăшусемпе тӳррĕн ĕçлекенсем çеç туллин усă курма тивĕçлĕ тесе сĕнӳсем параççĕ. Епĕр вăл сĕнӳсене пĕтĕмпех ырлатпăр. Кам лайăх ĕçлет, кам производствăран тăрăмат — вăл ăмăн хисепре пултăр. Хăвалсемпе прогулăшниксем, рвачсем вăйăн пулăшу мар, производствăра та вырăн çук.

Ĕç дисциплинине пăсаканссне — прогулăшниксене, рвачсене, симулăнтсене хирĕç кĕрешес тĕллĕпе ССР Сойузĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ йышăннă тăрăх Ĕслев кĕнекисем памала туни палла вырăн йышăнса тăрат. Ĕслев кĕнеки кам мĕнле ĕçленине кăтартса парат, Çапла тӳрĕ ĕçлекенсемне ĕç дисциплинине пăсаканссне уйăрса илме май пулат. Ĕслев кĕнеки пирĕн чаплă документ, унта пирĕн ĕçсем пĕтĕмпех курăнса тăраççĕ. Акă мĕншĕн епĕр Ĕслев кĕнеки памала туннине пĕтĕм кăмăлтан ырлатпăр.

Çĕнĕ строительствăри рабочисем: Н. Сиворцов, В. Çеменăв, И. Степанăв.

Тĕрĕсленĕ заметкă тăрăх

„Лавки лавках та..."

Йĕнших Чуллă лавкинче сутă тăвакан Гаврилăв продавец çителĕксĕр кӳрсе килекен таварсене (мануфактура) хăйĕн тусĕсене, йăлта ĕçлĕ вырăнсенче пурăнакан çынсене вăрттăн сутса тăвăн. Кун çинчен корреспондент „Лавки лавках та.." йăтлă фелйетонла заметкă сыриччĕ.

Заметкăра сырнисем тĕрĕс. Советла суту-илӳ йĕркине пăсăнăн Гаврилăв продавеца ĕçрен кăларса суда памала туй.

Фашисла çĕршывсенчи ĕççыннисен йăвăр пурнăçĕ

1938 çул иртсе пырат. Çак çуталăк капиталисăмла тĕнчере йут çĕршывсен территорийĕсене тортса илмели йывăл вăрçăсен палăнипе, тĕнчери экономикăлă кризис çĕнĕрен сарăлса, вăйăлăрса пыва палăпа иртрĕ. Витĕр курăнса тăрат ĕнтĕ: „государствăсемпе халăхсем иккĕмĕш империализмлă вăрçă орбитине темĕнле сисмесĕрех шуса кĕчĕç. Вăрçăна тĕнчери тĕрлĕ йĕнĕсенче вирĕ вгрессивлă государствăн — Германин, Италин, Японин аваса тытса пыракан фашисла ушкăнсем пуçласа пăчĕç". («ПСК(б)П Историйĕ». стр. 318).

Фашиссен влаçа тытса пыракан çыннисем хăйсен çĕршывĕсенчи ĕçлăнисем массисене калама çук йăвăр пурнăçа: çуклăха, йухăнчăка кĕртсе ӳкернĕ. Тулашри политикăри авантăрăсен йăвăрлăхне фашисла вгрессĕрсен пĕтĕмпех рабочисемпе хресченсем çине хума пăхăççĕ. Фашисла режим çине тарăхни, çав „хайар, анчах тĕрекĕ мар диктатурă" çине тарăхни Германирĕн те, Италире те, Японире те куншренех ӳссе пырат.

* * *

Кучухнехи каннибалсем, Германири фашисла влассем йĕверейсене погром организацилеççĕ, пĕтĕм Германи çĕршывĕ тăрăх халиччен пулманла террор туса пыраççĕ. Çакна вĕсем пĕртен пĕр тĕллевпе: Германи халăхне уллаласа, йăна фашисла режима хирĕç кĕрешессинчен айăккала пăрас тĕллевпе тăваççĕ. „Вирçĕмĕш империне" тытса пыраканссн террорла йăнăш диктатурăна хирĕç халăх çиллевĕ тулса пынине туйăççĕ.

Фашисла Германи — вăл рабочисемшĕн вăрçă катăрни пулса тăрат, унта тĕлĕмелле хайăр експлоатани пролетарисен пурнăçĕ çине хыттăн тапăнинне пĕрле пулса пырат. Германи рабочийĕн ĕçукси йăлашки çулсенче сахалтан та 25 процент чухлĕ чакнă. Çав вăхăтрах 12 сехетлĕ ĕç кунĕ куллен хи йăвăлни пулса тăнă. Пруссири верфсенче ĕç кунĕн тăршшĕ халăхи вăхăтра 15—16 сехет шутланат. 14—15 çулти çамрăксем пĕрмайах 16-шар сехет ĕçлеççĕ. Фашисла експлоататăрсене çак та сахал мĕн. Вĕсем рабочисен ĕçчăкне салтакех илекен укçа хисепне çити чакарас ыйтăва уçăнах сӳтсе-явнă. Фашисла режим çине тарăхни, çав „хайар, анчах тĕрекĕ мар диктатурă" çине тарăхни Германирĕ те, Италире те, Японире те куншренех ӳссе пырат.

* * *

Кучухнехи каннибалсем, Германири фашисла влассем йĕверейсене погром организацилеççĕ, пĕтĕм Германи çĕршывĕ тăрăх халиччен пулманла террор туса пыраççĕ. Çакна вĕсем пĕртен пĕр тĕллевпе: Германи халăхне уллаласа, йăна фашисла режима хирĕç кĕрешессинчен айăккала пăрас тĕллевпе тăваççĕ. „Вирçĕмĕш империне" тытса пыракансен террорла йăнăш диктатурăна хирĕç халăх çиллевĕ тулса пынине туйăççĕ.

Фашисла Германи — вăл рабочисемшĕн вăрçă катăрни пулса тăрат, унта тĕлĕмелле хайăр експлоатани пролетарисен пурнăçĕ çине хыттăн тапăнинне пĕрле пулса пырат. Германи рабочийĕн ĕçукси йăлашки çулсенче сахалтан та 25 процент чухлĕ чакнă. Çав вăхăтрах 12 сехетлĕ ĕç кунĕ куллен хи йăвăлни пулса тăнă. Пруссири верфсенче ĕç кунĕн тăршшĕ халăхи вăхăтра 15—16 сехет шутланат. 14—15 çулти çамрăксем пĕрмайах 16-шар сехет ĕçлеççĕ. Фашисла експлоататăрсене çак та сахал мĕн. Вĕсем рабочисен ĕçчăкне салтакех илекен укçа хисепне çити чакарас ыйтăва уçăнах сӳтсе-явнă. Фашисла режим çине тарăхни, çав „хайар, анчах тĕрекĕ мар диктатурă" çине тарăхни Германирĕ те, Италире те, Японире те куншренех ӳссе пырат.

Кучухнехи каннибалсем, Германири фашисла влассем йĕверейсене погром организацилеççĕ, пĕтĕм Германи çĕршывĕ тăрăх халиччен пулманла террор туса пыраççĕ. Çакна вĕсем пĕртен пĕр тĕллевпе: Германи халăхне уллаласа, йăна фашисла режима хирĕç кĕрешессинчен айăккала пăрас тĕллевпе тăваççĕ. „Вирçĕмĕш империне" тытса пыракансен террорла йăнăш диктатурăна хирĕç халăх çиллевĕ тулса пынине туйăççĕ.

Фашисла Германи — вăл рабочисемшĕн вăрçă катăрни пулса тăрат, унта тĕлĕмелле хайăр експлоатани пролетарисен пурнăçĕ çине хыттăн тапăнинне пĕрле пулса пырат. Германи рабочийĕн ĕçукси йăлашки çулсенче сахалтан та 25 процент чухлĕ чакнă. Çав вăхăтрах 12 сехетлĕ ĕç кунĕ куллен хи йăвăлни пулса тăнă. Пруссири верфсенче ĕç кунĕн тăршшĕ халăхи вăхăтра 15—16 сехет шутланат. 14—15 çулти çамрăксем пĕрмайах 16-шар сехет ĕçлеççĕ. Фашисла експлоататăрсене çак та сахал мĕн. Вĕсем рабочисен ĕçчăкне салтакех илекен укçа хисепне çити чакарас ыйтăва уçăнах сӳтсе-явнă. Фашисла режим çине тарăхни, çав „хайар, анчах тĕрекĕ мар диктатурă" çине тарăхни Германирĕ те, Италире те, Японире те куншренех ӳссе пырат.

Кучухнехи каннибалсем, Германири фашисла влассем йĕверейсене погром организацилеççĕ, пĕтĕм Германи çĕршывĕ тăрăх халиччен пулманла террор туса пыраççĕ. Çакна вĕсем пĕртен пĕр тĕллевпе: Германи халăхне уллаласа, йăна фашисла режима хирĕç кĕрешессинчен айăккала пăрас тĕллевпе тăваççĕ. „Вирçĕмĕш империне" тытса пыракансен террорла йăнăш диктатурăна хирĕç халăх çиллевĕ тулса пынине туйăççĕ.

Фашисла Германи — вăл рабочисемшĕн вăрçă катăрни пулса тăрат, унта тĕлĕмелле хайăр експлоатани пролетарисен пурнăçĕ çине хыттăн тапăнинне пĕрле пулса пырат. Германи рабочийĕн ĕçукси йăлашки çулсенче сахалтан та 25 процент чухлĕ чакнă. Çав вăхăтрах 12 сехетлĕ ĕç кунĕ куллен хи йăвăлни пулса тăнă. Пруссири верфсенче ĕç кунĕн тăршшĕ халăхи вăхăтра 15—16 сехет шутланат. 14—15 çулти çамрăксем пĕрмайах 16-шар сехет ĕçлеççĕ. Фашисла експлоататăрсене çак та сахал мĕн. Вĕсем рабочисен ĕçчăкне салтакех илекен укçа хисепне çити чакарас ыйтăва уçăнах сӳтсе-явнă. Фашисла режим çине тарăхни, çав „хайар, анчах тĕрекĕ мар диктатурă" çине тарăхни Германирĕ те, Италире те, Японире те куншренех ӳссе пырат.

1936 çула çитиччен 46 процент чухлĕ ӳснĕ, вилмелех никеккем пулаççĕ—30 процентран та ытла ӳснĕ. Кĕçĕнри металлурги промышленăçĕнче тĕрлĕрен никеккем пулни çак çулте вăсăнни вăхăт хушшинчех 128 процент ӳснĕ!

Рабочисен сывлăхĕ „выçлă палăк" пирки те—çурри ытла суррогатсеченчен тăракан пайокна пулăнине йăшша пырат. Ахаçтен мар ĕнтĕ çĕрумине кукуруз çăнахĕ ытларах хутăштарса пĕçеркен çăкăра кучухнехи Германире „халăх çăкăрĕ" тесе каласçĕ. „Халăх çăкăрне" çинине вар-хырăм чирĕне чирленисем çав тери нумайланса кайнă, çав чирсен сăлтăвĕсене тĕпчесе пĕлме фашисла империн ведомствин сывлăх йĕнĕне ĕçлекен председателĕ Рейтер профессăр хăй тытăннă. Акă мĕн çырнă вăл ку тĕлĕшпе „Фравкфуртер цейтунг" хаçатра: „Енĕр хамăрăн хăшĕпĕр сотрудникене сăвăца пăхрăмăр. Вĕсенчен 70 процентĕ „халăх çăкăрне" çиме пăрахнă, мĕншĕн тесен çав çăкăра çинĕ хыççăн чирлемелинех пуриншĕн те чăн-чăн тамăк пулса тăраççĕ.

Рабочи клас пурнăçне хĕсеccи пур йĕнне те пулса пырат: ĕçукçине тӳрремĕнех чакарнипе, ĕçкунне вăрăмлатнипе тата ĕç хăвăртлăхне ӳстернипе пулса пырат. Германири предприйатисенче ĕç хăвăртлăхĕ рабочи сывлăхĕшĕн ытларах та ытларах хăрушлă пулса тăрат. Официалла статистикăла цифрăсем тăрăх та, паллах, ку цифрăсене тĕрĕссине мĕнле пулиннчен пĕчĕклетсе кăтартаççĕ, Пруссири предприйатисенче кăна тĕрлĕрен никеккем пулаççĕ 1934 çултан пуçласа йе фашиссен террорĕ пирки вĕсем йăт çĕршывсене туха тарăй. Анчах та фашисла Германире куç умне курăнман ĕçсĕр тăрса йулиннсем пит нумайăн шутланаççĕ, уй леккисем сахалтан та икĕ мĕлйăн çын пур.

Германи рабочийĕ—вăл фашисла авантюриссемшĕн тупă вăлăн какай пулса тăрат. Вĕсем рабочисене уйăн ачисене вăлăн вăрçăра вилĕм хатĕрленĕçĕ йĕ тылра выçă усранине вилĕм хатĕрленĕçĕ.

Германире ĕçсĕвни çурсеченех пурнăçĕ те кунсеренех начарланса пырат. Иалта „подворные карточки" текенскерсене туса хунă, вăл картăчăксем çине кашни хресчен хуçалăхĕ çинчен тĕплĕ сведăнисем çырса хураççĕ. Çав „картăчăсемпе" усă курса, фашисла влаçсем чухăнна вăтам хресченсен массисене нимĕн шеллемеccĕр, нимĕн хăварнийĕс çараташçĕ. Хресченсем илекен тупăшсем-фашисла диктатурăн пилĕк çулĕ хушшинче (1933 çулпа 1937 çул хушшинче) пит хыттăн чакнă. Сăмахран, выльăхчĕрлĕх продуктисене сутса илекен тупăш 799 мĕлйун маркă чухлĕ чакнă. Çав вăхăтрах сутса тăвакан тупăш—695 мĕлйун маркă чухлĕ чакнă. Германи хресченĕсен пĕтĕмĕшле парăмĕ, йулашки сведăнисем тăрăх, 11,3 мĕлйард маркă шутланат. Кунсăр пуçне, наследствă тăрăх пыракан парăм пĕр мĕлйард маркă ытла шутланат.

Налогсем вĕçĕмсĕр ӳсеççĕ. 1932 çулта гитлĕрвăйсем влаçа хăйсен аллине тытса иличчен, налогсем 5.650 мĕлйун маркă пулнă пулсан, 1938 çулта 17,5 мĕлйард маркă шутланаççĕ. Германи хресченĕ йăлтах пăрăма кĕрсе ӳкнĕ. Йухăнса пĕтнĕ хресченсенчен сĕре иртĕсĕр турттса илнĕ фактсем те тĕл пулаççĕ.

Фашисла Германи пурнăçĕнче характерлă пулса тăракании тата вăкă алăстассем хăвăртăн сука йулса пыни (пауперизацин) пулса тăрат. Иртнĕ çулта Германире влаçтассен маçтерскойĕнче пуçă 90 448 маçтерской хупнă. Кăçалхи çул татах 600 пин маçтерской хуума палăртнă. Вакă сутăç, алăстаçă, лавăчник—вакă буржуазин çакă мĕнпур, сарлака масси фашиссем влаçа хăйсен аллине тытса иличенех мĕн чухлĕ те пулин фашисла демагогисйĕнне çавăрăнма пултарнă пулсан, хальхи вăхăтра фашиссен тискер диктатури вĕсене мĕн патне илсе пиннине вĕсем ытларах та ытларах ăнланса илсе пыраççĕ.

Германи халăхĕн чи сарлака массисем хушшинче фашиссен вăрçăлă тата выçлăхлă политикине килешменни ӳсе пырат. Тĕнчери пичет Германире вăрçа хирĕç ӳçĕнах демонстрацисем туни çинчен, рабочисем стачкисем тата протестсем туни çинчен (вĕсем, сăмахран, çар вăлăн туса кăларнă продукцине тата предприйатисен оборудованийĕсене массăлăн пăсниннне курăнса тăраççĕ), сăтаксем Германи çаврĕнчен тарса тухасси йышлăланса пыни çинчен час-часах пĕлтерет. Германири ĕççыннисен сарлака массисем антифашисла халăх фрончĕн йăлавĕ айне пĕтĕçсе пыраççĕ.

* * *

Итали фашисĕсем темиçе çул хушши пĕр чăрăнмасăр туса

Вăрлăхсен хуçалăхне йĕркелессишĕн

Тырпул тухăçлăхне ӳстерес çĕрте вăрлăх пахалăхĕ пысăк вырăн йышăнса тăни палăн. Лайăх ӳсентĕ çĕр сине паха вăрлăх акни тырпул тухăçлăхне ӳкĕт хушма тăрах ӳстерет. Кунта ĕнтĕ вăрлăх мĕнле сурт пулнине, унăн тасалăхĕ, шăтса тухасси мĕнле пулнине тата тĕрĕлĕн чирпе чирлĕ мăрине шута илес пулать. Халăх тăшманĕсем суртлă вăрлăхсен тата акмăли мĕнпур вăрлăхсен пахалăхĕ йĕнĕне сахал мар сăтăрла çĕсем туса пынă.

Халăх тăшманĕсем сурт çĕнĕче çапла майпа сăтăрласа пынă: чи лайăх сурт сине вăхăтра палăртман, савнашкалах тăрăсене сурт-лăнсемпе уйăлтăрас çĕре йĕркелемен, суртлă вăрлăхсемпе çĕлеме çынсем хатĕрлемен.

Вăрлăхсен сурчĕсене сăнас çĕре те сăтăрла туса пынă. Республикăра вăрлăхсен сурчĕсене сăнаканпĕртен-пĕр участкă пулнă. Паллах, ăна нур çĕсене те тĕлĕнтĕ туса пыма пултарайман. Сурт сене сăнас çĕсене агротехникă кăтартăнĕсемпе туса пыман. Савнашкалах ку участкă масăна сыхăнсе çĕлемен. Савăнпа та халăх тăшманĕсĕм „Вятка" текен ыраш, „Лютесценс 062" текен сурхи тулă. „Дипае" сĕлĕ вăрлăхсене начар вăрлăхсем тесе шутланă.

Республикăна вырăнти условисенче тĕрĕлесе пăхман, пахалăхĕ суртлă свидетĕлствăсемпе килĕшӳлĕ пулман вăрлăхсем кӳрсе килнĕ. Кусемпе пĕрлех тата йăлăхçуçăлăхе сиенлекен хурт-кăпшанкăла, сумкуръăксен вăрриесемпе хутшăнă вăрлăхсем те илсе килнĕ. Çаксем ĕнтĕ тăшмансен сăтăрла çĕр пулă. Начар суртлă вăрлăхсем кӳрсе килнине республикăра вăрлăх хуçалăхĕ пушшех пăрăшăнса пынă. Заготзерноран склавçенче (Канаш, Йĕпреç), савнашкалах ӳрăм районсенчи колхозсенче (Йăвăрнăри колхозăн, Йĕтĕрне районĕ; „Богатырь" колхозĕ, Çĕрпӳ районĕ) пĕр ыйăхăн сурт-ла вăрлăхсем ытти сурт-семпе хутшăнăнă.

ССР Союзĕн Çĕрĕç Халăх Комиссариатĕнче ларкă халăх тăшманĕсем „Дипае" сĕлĕ вăрлăхпе „Московский А — 315" текен суртлă сĕлĕпе хутшăнтарасси сиенчен йăтарлаca вырăнсене кăтартупа панă.

Вăрлăхсене пăтраштарса йăрасси апообаци çĕнĕче çав çĕре начар пĕлекен çынсем ĕçленинчен те кумай килнĕ. Перремĕш тата иккемĕш категорилĕ тесе йышăннă вăрлăхсем чăннине виççĕмĕш тата тăваттăмĕш категорисем, хăшпĕр чухне брак пулнă (Шăнкăртăм районĕнчи „Ударник" колхозра).

Вăрлăхсене суртлă вăрлăхсемпе уйăлтăрас ĕçре те сăтăрла ĕçленĕ. Колхозсене вĕсен паха суртлă вăрлăхсĕнче начар суртлă вăрлăхсемпе уйăлтăртăрах. Çав вăрлăхпа аксан тырпул тухăçлăхĕ начар пулнă. Çавна май вара колхозăн çав вăрлăха каллех тепĕр хут уйăлтăрма лекĕ. Сăнкашкал ĕç Шупашкар районĕнчи Йăкăмăкăл хозяйне пуласа иртнĕ. Халăх тăшманĕсем колхозсене йӳрийех начар вăрлăхсем акталăн.

Кăçал та колхозсенче пĕтĕмпех лайăх пахалăхлă вăрлăхсемпе акса хăварăмăр теме пултараймастăпăр. Акă, суртлă вăрлăхсенчен 3 870 центнер урпа вăрлăхне тĕрĕслене хыççăн 30 процентĕ кондицине мар пулнă, çапăлăх акнă. Кĕркун тырăсене те кондицисĕр вăрлăхсемпе акса хăварăмăр. Заготзернон склавĕсенчи вăрлăхсем чапла вăрлăхсем пулман. Çавăнпа та ĕнтĕ çитес çулта акса хăвармăлăн вăрлăхсене сортласа тасатасси — колхозсен хисеплĕ ĕçĕ пулмала. Маларах чи таса сортлă тата кондицилĕ, шултра пĕрчĕлĕ вăрлăхсемпе акса хăвармала.

Иртнĕ çулсенче колхозсенче вĕтĕ пĕрчĕлĕ тырă вăрлăхсемпе акнă. Паллах, вĕтĕ пĕрчĕлĕ вăрлăх пысăк тухăçлăх пама пултарайман. Малашне пĕтĕмпех шултра пĕрчĕлĕ вăрлăхсемпе акмала тăвас пулать. Вăрлăхсене триерсем витĕр 2—3 хут калăрсан вăрлăхсем алăпа суйласа тасатнă пекех шултра пулăççĕ. Çавăнпа та ĕнтĕ ку ĕçе колхозсенче хаç пуçарса пымала.

Кашни колхозăн лайăхрах сортлă тырă вăрлăхĕсене вырăнти условисенче сăнаса пымала. Сăнаса пынă тăрăх палăртăлă чи лайăх сортсене, çĕрĕç органĕсемпе калăçа татăнă хыççăн, малашне акмă тытăнмала тăвас пулать.

Вăрлăхсен ытларăн татса парас тĕлĕшпе çĕрĕç тата МТС работни кĕсмĕçĕр пуçне пĕтĕм колхоз масси-не йăвăçтарни кирлĕ. Ку ĕçре вăрлăхсене тĕрĕслекен лабораторисем, йăлăхуçăлăх институчĕ, районсенчи вăрлăх хуçалăхĕсем, халăх-лабораторисем, сортсене тĕрĕслекен участкăсем пысăк вырăн йышăнса тăмала. Анчах çаксем ку тĕлĕшпе сăтăлăксĕр ĕçлеççĕ-хи.

Пĕрин агрономсене хăйсен ĕçĕпе ĕçлеттермелле. Вăрлăх хуçалăхĕнчи ĕçсене йĕркелесси агрономсен ĕçĕ пулмала. Самахран, агрономсене уйрăм колхозсем сумне çыпăлятсе, вĕсен унта акма вăрлăхсем хатĕрлессине йĕртсе пымала. Вĕсен тырăсене сортлас, протравит, йăворизаци тăвас тата агротехникăн ытти кăтартăнĕсене пурнăçа кĕртсе пырас ĕненĕне колхозсене татăлăн йĕртсе, пулăшса пырас пулать.

Колхозсен умĕнчи задача вăл — 1939 çулта акса хăварма çителĕклĕ таран сортлă вăрлăхсем хатĕрлесси пулать. Вăрлăх участкисем сине акма уйăрмах чи лайăх сортлă вăрлăхсем хатĕрлемелле.

Вăрлăх лабораторисен ĕçĕсене тĕнчерех лайăхлатни кирлĕ. Вĕсен пахалăхлă вăрлăхсемĕн кĕрешмене, колхозсемпе сыхăнса ĕçлессине вăйлатмала.

Пирĕн республикăра селекци станцине организацилеме тытăннă. Анчах ку ĕç вăрахăн пулса пырать. Селекци станцине хăвăртрах ĕçлеттерме тытăнса, районсенчи вăрлăх хуçалăхĕсем валăун чи паха сортлă вăрлăхсем хатĕрлессине кĕрешмелле.

Партине правительстăн пире вăйлă тырпулăн кĕрешме боль-шевикла программă пачĕç. Çав программăна пăрăнмасăр пурнăçа пымала. Вăра епĕр йăлăхçуçăлăхĕнче тата пысăк çĕнтĕрӳсем, хăпăлланă пулăмăн вăйăл тырпул туса илĕпĕр. Агрохом Н. Никитин.

Колхозсенче мелиораци ĕçне вăйлатмала

Чăваш АССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕне ПСК(б)П Обкомĕ «Чăваш республикинчи колхозсенче çирĕп тухăçлă тырпул туса илмелле тăвасси çинчен» йышăннă постановлениере йăхăнлăсен тата çырмасем айăлĕнче ӳсекен вăрмансемне вĕтăлхенне, пысăк тинесрен тата çырмасем ишĕлесен сыхланакскерсене, пĕтĕрме чарас тĕлĕшпе Çĕрĕç Халăх Комиссариатне, райĕспăкомсене тата колхозсен правленийĕсене çав вăрмансемне вĕтăлхене сыхлама кирлĕ ĕçсене тума хушса хăварăмăр. Вĕсенех ишĕлекен пур çырмасене те çирĕплетме тата унта йăвăçсем лартма колхозсем ӳлĕрăн бригадисем çумне çирĕплетме тата хушнă.

Анчах çак постановленине Сĕнтĕрвăрри районĕнчи колхозсем пайăнки куна çитсе те тĕлĕнĕн сӳтсе-явăнман. Сăмахран, Ушакасси колхозĕнче пилĕк ăлă кĕрет. Вăл постановленине ниçăн колхозĕнче те сӳтсе-явăни пулман. Çавăн пекех Камайĕпа йăлсоветне кĕрекен йăлсен колхозĕнче те сӳтсе-явăнман пек туса калаçкалаca çеç илнĕ.

Хăшпĕр колхозсен уйĕсенче вăйлă çăмăрсем тата çурхи шыв çырмасем туса кайнă. Ĕнĕр, Сĕнтĕрвăрри районĕнчи колхозниксем, Шурăлă колхозне пырмерлă вăйлă колхоз тесе шутлатпăр. Анчах вăл колхозăн уйăрĕнче ишĕлсе пыракан тин çырмасем пур. Çитменнĕн çак тăват-пилĕк çул хушшинче хăшпĕр çырмисем çур çăл урăл ытла ӳсрĕсе каçса кайса, тӳрем уйĕсене çырма-çатрасăлă уйăсем туса хăварнă. Çавна пула ку колхозăн тырпул тухăçĕ ӳссе пырас вырăнне, чакса пыни те палăрат.

Вăта Ушакассинчи «Трактăр» колхозĕ те вăйлă колхозсен шутĕнче тăрат. Анчах ку колхозăн уйăрĕнче те 10—12 тин çырмаран кайа мар, çапах та колхоза ишĕлекен çырмисене чарас тесе ĕçлемеççĕ.

Колхозсен уйăрĕсене çырмасем çурма кайасран вĕтăлĕх вăрмансем пумай хӳтлесе тăраççĕ. Пĕр ĕнчен, вĕтăлĕх вăрманĕсем уйăсене çырма-çатрасем пуласран хӳтлеççĕ, тепĕр ĕнчен, уйăх йӳр тытса купалантарас çĕрте те çав тери пысăк усă кӳреççĕ. Анчах вĕтăлĕх вăрмансене вăрман вăррисенчен сыхлакан çукпине, ĕç сыхласан та сӳрĕкĕн çеç сыхланине вĕтăлĕх вăрмансем çулран-çул пĕтсе пыраççĕ. Сăмахран, Пĕртукасси колхозĕн территорийĕнче 7 — 8 гектар йышăнса тăракан «Хушкăту» вĕтăлĕхĕ çак тăват - пилĕк çул хушшинче пачах пĕтсе ларчĕ. Вăл вăрман-пур чухне Пĕртукасси «Хушкăту» уйĕнче çырмасем пиллăн ишĕлнĕ те çурăн çухчĕ, хаç ĕнтĕ, çав вырăна çич-сакăр пĕчĕк тин çырмасем курăнма пуçларĕç. Вăл çырмасене халех, çийĕнчех пĕтермесен, тепĕр тăват-пилĕк çултан пĕчĕк çырма-çуракăнсенчен пысăк тин çырмасем пулаcca кĕтсех тăмала. Ушакасси, Уйăпри, Шурăлă, Кушкă йăлсоветĕсене кĕрекен пĕчĕк вăрмансем те çуран çуç пĕтсе пыраççĕ. «Луркан» вăрманĕ шăпăк-ут çул кайăрах илемлĕн кашлаca лаçтăнĕ пулсан, хаç вăл вăрманта çатраса йăвăçсем кăна тăрса йулнă. Лапăри Ушакасси çумĕнчи вăрмансем те çав тери хитрен кашлаca лаçтăнĕç пулсан, хаç унта та илемлĕх пĕтрĕ.

Çырма-çатрасене йăтăнасран картасем тытса, хăтăлсен пăрахни çителĕкĕр, ишĕлекен вырăна вăйлă тымар йăрса хăварт ӳсекен йăвăçсем лартмала. Вăл йăвăçсенчен пиллĕн ытла йăмăрах ухрама йăвăçсем лартмала, мĕншĕн тесен, йăмăрах ухрама йăвăçсем пи пек çырма-çатрала вырăнсене пит килĕштереççĕ.

Хăшпĕр колхозсем çырма-çатрала вырăнсенчи йăмăрасене касса пĕтереççĕ. Çак йăлана малашне пĕтерес пулать. Колхозăн çырма-çатрасем малала ишĕлесрен кашни çул темиçе çĕршер йăвăçсем лартмала. Çавăн пек ĕçлесен енĕр çырма-çатрасене ишĕлесрен чарма пултаратăр.

Колхозсенчи мелиораци ĕçне вăйлатмала. Ку тырă акмăли çĕр участкисене ӳсама тата тухăçла тырпул туса илме пулăшат.

Упăнасси колхозĕн бригадирĕ
П. КОМИССАРАВ.

Трактăрсене йӳсас ĕçе организацилемен

Иртнĕ çул Вăрмарти МТС трактăрсене пахалăх ĕнчен начар йӳсаннипе трактăрсен çуракинне тухман пĕр-пĕр куç ĕçлеп хыççăнах ванса кайнисем чылай пулчĕç. Çакна пулах, МТС 1938 çулта трактăрсемпе ĕçлемели хăйĕн планне пурнăçламарĕ. Çакă Вăрмар МТС-шĕн уроп пулса тăмаллаччĕ. Анчах МТС директорĕпе Л. Григорьĕв, директăран политлăй ĕнĕпне ĕçлекен заместительĕ Николайĕв, аслă механик Верхушов йӳтаншсем трактăрсене тата вĕсенчен кăкарса ĕçлемели машинăсене 1938—1939 çулта йӳсас ĕçе кирлĕ пек организацилемен.

Вăрмар МТС-ĕн пурĕ 67 трактăр, 61 плугă, 30 çеялкă, 12 культиватăр, 16 комбайн. Çак машинăсем пурте ремонт витĕр тухса, 1939 çулта-мартăн 1-мĕшне йӳсавăç та хатĕр пулмала.

МТС-не машинăсене йӳсас ĕçе йăнăх организацилеменех, терĕмĕр. 1938 çулхи IV-мĕш квартăлта планна 26 трактăр, 4 комбайн, 32 плуг йӳсаса кăларма пулнă пулсан, 17 трактăр, 25 плуг, 6 çеялкă, 9 культиватăр анчах йӳсанă. Мĕншĕн ĕç питех те çителĕкĕр пырать? Сăлтавĕ ăçта? Сăлтавĕ МТС директинĕпе ремонт. ĕçĕ тавра ĕç вăйне организацилеме пĕлмеппинче, ĕçри дисциплинăна хăвăртăпинче, оперативлăхна контроль çукпинче, ремонтра ĕçлекен рабочисем массинчен уйăралса, уйăрăм ĕçленнĕче, массă ыйтупе хăлхана чикмеппинче тата политикăлă-массăлă ĕç çукпинче. Сăмахран, ремонт ĕçĕнче кашни кун 50—60 çын кирлĕ. Анчах никăçан та 30—40 çынран ытларах. Ремонтра ĕçлекенсен хушшинче дисциплинăлă çукпине хăш-пĕрисем пĕр кун ĕçлеççĕ те виç-тăват кун ĕçе пымаççĕ. Вĕсене ĕçлеме пиннĕне норма та намаççĕ тата нарăвăт та çук. Кам мĕн тӳлăç ĕçленĕ, çавна анчах шута илеççĕ. Кунта социалисмăлă ăмăртуна стахановăлла йӳхăма çирĕп пырассишĕн тăрăшмаççĕ.

Купсăр пуçне, IV-мĕш квартăл иртет пулсан та ку тарапчченех ĕç графикĕ çук. Çавăнпа хăшпĕр трактăрсем уйăх çурăар ларса та ремонтран тухаймаççĕ.

Акă, А. Мăçкинков бригадин пĕр трактăрĕ нойабрĕн 20-мĕшĕнче, В. Андрейĕн бригадин кунтан та пучăй малтан ремонта кенĕ пулсан та, ремонтран тухаймаççĕ. Çакна пула, мастерскойра вырăн çуккине, ытти бригадăсен трактăрĕсем мастерскойăна ремонта терĕмĕççĕ. Сăмахран, Пефимăн бригадин ремонта пур трактăрсемех те пына пек пек-ленех механик Верхупов йӳтаннă унăн трактăрĕсене мастерскойăна вырăн çуккине ремонта кĕрттермен. Кĕртнĕ пулсан унăн трактăрĕсем тахçанах йӳсанна пулĕччĕç.

П. Матвейĕв бригадин ремонт инструментăпанна та мастерскойна пырса курман. Матвейĕв ВКП(б)Н членĕн кандидатĕ. Анчах вăл трактăрсемпе пуртă машинăсене партине правительствăн кăтартăнăпа суйласа йӳсаса ĕçлеттерес тăрăшмасăр. Унăн помощникĕ пĕр пĕчĕк ĕçленине 2 трактăра мастерскойăна кĕртсе лартса, вырăн йышăнса чарманскерех тăрат.

Кочерюк тимĕрçĕ 4 кун хушши ĕçе тухмасăр, тумăлн ĕçсене чарса тăчĕ. Винтăсене, тайăкăсене çапас туса хумала, плуг тимрисене тунтаттарала. Ремеле тимĕр пур, вăл ĕç çук, тесе çӳрет.

Мастерскойна начар хутса йăлăхçĕ. Шалта çав-терийех сивĕ. Çакна пула рабочисем 10 — 15 минут тимĕрсене тытказласа ĕçленĕ хыççăн, кăмака хӳпе кайса, 15—20 минут ăшăнса тăраççĕ. Хăшпĕрисем ĕç кунне калле-малле утказласа çӳресех иртеççĕ.

Рабочисене ĕçлеме тата пӳрăнма лайăх условисем туса паман. 30 — 40 çын пĕр пĕчĕк пӳртре пӳрăнаççĕ. Рабочисем вăлăн общежитире те çитмест. Çакна пула чылай рабочисем кăçнала 7 — 10 километр тăран килĕсене çӳреççĕ. Пӳмăйĕпĕ вара ĕçе йӳлса çитеççĕ.

Вăрмарти МТС-не ĕçсем çакăн пекрех-ли тăрсан, ремонт ĕçĕ ăçтан малала кайтăр. Паллах, Вăрмарти МТС трактăрсемне ытти машинăсене йӳсас ĕçе партине правительствăн кăтартăнăпа сукура пӳрăçласси икĕлтемест. ПСК(б)П Вăрмар райкомĕне райĕспăкомсем хăйсен ларăвĕсенче трактăрсемпе машинăсене йӳсас ĕç мĕнле пынă çинчен МТС отчотне итлемелле. Ремонт ĕçне большевикла организацилеме пуйăнмала.

Т. КОЖИН.

Çуркинне тĕплĕн хатĕрленер

ИШЛЕЙ. Районри чылай колхозсен Чăваш АССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕне парти Обкомĕ „Чăваш республикинчи колхозсенче çирĕп тухăçлă тырпул туса илмелле тăвасси çинчен" йышăннă постановлениене ĕçре пурнăçа кĕртсе пыма тытăнчĕç. Кивăш йăлсоветне кĕрекен „Хĕрлă пăлăт", „Çĕнĕал" тата Сталин ячĕпе тăракан колхозсем çĕре çемçетмели вырăнти йăпаласене хатĕрлес тĕлĕшпе чылай ĕçсем туса иртернĕç. „Çĕнĕал" колхозра икĕ пин ват торф калăрса тухтарнă. Сталин ячĕпе тăракан тата „Хĕрлă пăлăт" колхозсене те торф калăрса хатĕрлес ĕç кĕрӳлĕн пыраг. Çак ĕçсене колхозсене вăрăхсене трифорпа тасатса хунă.

Çав хушăрах хăшпĕр колхозсем çитес çулхи вăйлă тырăлăха кĕрешĕке пуçарса пымаççĕ. „Ленин", „Правда" тата Карл Маркс ячĕпе тăракăн колхозсем торфăла вырăнсем нумай пулсан та, торф калăрса хатĕрлеме пуçламан.

Паянхне правительствăн постановленинче вăрлăх участкисене акса хăварма чи пысăк категорилĕ вăрлăхсем хатĕрлемели çинчен çирĕп кăтартăсем хăварнă. Кăçал кашни колхозăрах çитес çулта акма вăрлăх участкисем уйăрнă. Анчах вăрлăх участкисем çинчи тырпулсене уйăрмăн çапса тирпейлемен пирки сортлă вăрлăхсем ытти сортсемпе хутшăнса кайнă.

Сортсăр вăрлăхсене сортлансемпе уйăлтăрас ĕç районра пачах çителĕкĕр пырат. Çавнашкалах вăрлăхсен шăтас пахалăхне тĕрĕслесси те кирлĕ пек пулса пырат тесе калама çук.

Г. Шчербаков.

Чăваш артисĕсем Мускавра пулнă

Чăваншсен Академи театрĕн Чăваш труппи артисĕсем хăйсен творчествăлăл пултарулăхне ӳстерес майпа Мускава екскурсине кайса килчĕç.

Мускавра МХАТ-ра, Малăй театрта икшер постановка курнă. Вĕсем курнă постановăсем „Людов Яровая", „Враги", „Горе от ума". Постановăсенне пăхнă хыççăн ССР Союзĕн халăх артисĕ М. М. Тарханĕн ӳлташши, РСФСР халăх артисĕ И. И. Судаков ӳлташши калаçнă. Унăр пуçне тĕрлĕ музейсемне пăллашнă. Çавăн пекех театр музейĕнче. Третьяковскăйăн галлерейăра пулнă.

Чăваш труппин артисĕсем екскурсине кайса килнĕ хыççăн Островскин çырнă «Гроза» пĕесăна хатĕрленме кĕрӳлĕн тытăнчĕç.

В. Харитонăв.

Пачах начар хатĕрленни палăрчĕ

Тутаркас районĕнчи кашни колхозра тенĕ пекех „Чăваш АССР Республикинчи колхозсенче çирĕп тухăçлă тырпул туса илмете тăвасси çинчен" ПСК(б)П Обкомĕпе Халăх Комиссарĕсен Совечĕ вăшăнă постановленине сӳтсе-явăнă. Çитес çулта пысăк тухăçлă тырпул туса илес тесе çуркинне хăвăрттăнах тĕрĕслеме тытăнăнă колхозсем те районра сахăл мар.

Пысăк тутăçлă тырпул туса илес çĕрте вăрлăх тĕп вырăн йышăнать. Çавна май „Красчен" (Атăпай йăлсоветĕ) колхозăн „Страж революции" (Чемей йăлсоветĕ) колхозăн çак уйăхăн пуçламĕшĕнче пĕрлă йышши культурăсене йăлăна сулласа пытăнчĕç. Анчах Вăрмар йăлсоветĕнчи „Сейăлка", „Прожектăр" колхозсем торф турттарма тытăнчĕç. Шăшкар йăлсоветĕнчи „Аврора" колхозăна (председательĕ Перчев) Атăл леш енчен тата Сĕнтĕрвăрри районĕнчи 30 центнер кĕл турттарĕç. Пăрса йышши культурăсене сурттама „Зиейка" машини пиллĕ-ишĕ, анчах вăл районри нумай колхозсен çук. Хăчак йăлсоветĕнчи „Хĕрлĕ йăлăв" колхоз тата чылай колхозсем хăйсемех „Зиейка" йĕнĕрле тырă сурттамăли машинăсăр туса вăрлăха сурттаççĕ.

Анчах çак тĕслĕхсем пĕтĕм районра çуркинне тивлĕн хатĕрленине палăртмаççĕ-ха. Иртнĕ çул тата çак район нумай колхозсем суртлă вăрлăхна вăрлăх участкисене акрăмăр тесе мухтаннĕç. Анчах халĕ пĕр колхоз та пĕрĕн вăрлăх участки çинчен пуртса кенĕ суртлă вăрлăх хатĕр, тем çĕç. Хăшпĕр колхозра вăрлăх участки çинчи тырра çапнă чух ытти сортсем е хутăштарса йăнă. МТС та вăрлăх участкине ытти тырăсемпе пĕрле тивсе антранисем 710 çын пулнă. Сăкăрмĕн çар чăçĕсен 196 винтовкă тата 3 пулемет пĕтнĕ.

Сăкăрмĕн çар çанăçĕсен результатĕсем пирĕн «Синьхуажибао» хаçат çапла çырат: «Сăкăнта илес кăтартнă фактсем тарăх ĕнтĕ сăкăрмĕн çар Сурçĕр Китайра тăшмана мĕн тери пысăк сухатусем кӳпине чухласа илме пулаг. Çак фактсене никам та хирĕлеме пултарайман. Вăл сĕнтĕрĕсене сăкăрмĕн çар бойецĕсем йӳнĕне кĕрешсе илнĕ. Хăйĕрĕн çĕрте сăкăрмĕнĕн çар çинчен саракан тĕрĕлĕн суйа хыпарсене елексене çак фактсем ĕнтĕ пĕтĕмĕшпех тăрă пынă çинчи калăраççĕ. Китайра ирĕклĕхшĕн пыракан вăрçăн иккĕмĕш тапхăрĕнче партизанла кĕрешӳсем пысăк вырăн йышăнса тăраççĕ. Ĕнĕр шалтăп: Чан Кай-ши, Чжу-де тата Пен Де-хуай йĕртсе пынине сăкăрмĕн çар тăшмана малашне те сĕмĕрме пĕлĕ, сĕнтĕрĕсем туса пырĕ».

(ТАСС).

Китайри сăкăрмĕш революцилĕ-халăх çарĕн çĕнтерĕвĕсем

ЧУНЦИН, декабрĕн 27-мĕш. «Синьхуажибао» хаçат сăкăрмĕн революцилĕ-халăх çарĕ 1938 çулти октябрĕпе нойабрĕре çанăçинсен результатĕсем çинчен каласа парат. Çак икĕ уйăх хушшинче сăкăрмĕн çар Япони захватчикĕсене хирĕç 328 хут çанăçă тата Сурçĕр Китайра Японин коммунканийĕсем çине 259 хут тапăнă. Çак çанăçусенче Япони салтакĕсемпе офицерĕсем 14.280 çын вилнĕ. 19 пăшонĕна тата Мапчжу-Го сарăсен 1.081 салтакне тытăна илнĕ. Купсăр пуçне сăкăрмĕш çарăн чăçĕсем 960 ларма, 2.599 винтовкă, 59 револьвер, 126 пулемет, 8 тупă, 4 бомбомет, 1 самолет, 2 радиостанци, телефон аппаратĕсем 15, 2 паранăт, 687 повозкă тата 195 велосипед тортса илнĕ. Тăпманăпне 1 тупă 91 грузовик, 3 бронеавтомобиль пĕтернĕ тата шоссеăн çулсене 259 тĕлте сĕмĕрнĕ, 676 кĕпере ишелтерсе антарнă.

Çак танăçăрта сăкăрмĕш çарăн вилнисемпе аманнисем 10.480 çын, газсем пыракан вăрçă Италири рабочисемпе хресченсене пĕтĕмлех сухалăха тата йухăнăчăка кĕртсе ӳкернĕ. Италин Абиссинине Испани фрончĕсене пухса илсе кайнăран салтаксене „высăлăх волоотăрĕсем" тесе ахальтен каламаççĕ пуль. Капиталисссен ушкăнĕсен интересĕсеммĕн высăлăх вĕсене инçетри йут çĕршывсене кайса вилме хăваллаг.

Испани халăхне хирĕç туса пыракан вăрă-хурахла вăрçă Италине, Англин „Финаншисăл кьюс" хаçачĕ шутланă тăрăх, уйăхра 100 мĕлйун лиранран пуçласа (пĕр лира —28 пус, халăх) 150 мĕлйун лирă çити ларат. Çак калама çук пысăк расхутсем йăвăрлăхĕ пĕтĕмпех Италири ĕççыннисем çине тиĕнет. «Иут çĕршыв çынниссем Италири пурнăç условийĕсем çинчен чăннине мĕнлине пĕлес тесçĕ пулсан,—çырат Англин „Каррент Хистори" журнал,—вĕсен кăнтăрлахи апат вăхăтĕнче салтаксен казармисене пырса курас пулат, çав казармăсем сывăхĕнче салтаксенчен çăкăр хыттине ĕе йашка йулашкине ыйтакан выçлă-тутлă, çĕтĕк-çатăк çынсен вăрăм череченсене курĕç».

Çитсе килекен хĕл Италин халăхне çĕнĕ йăвăрлăха кĕртсе ӳкерет. Италири ун пысăк хуласенче ĕçсĕр тăрса йулнисем кунсеренех йышăнланса пыраççĕ. Кризис вăрçă вăлăм мар ĕçлекен промышленăçăн отрăçлинсене пырса çапнă. Çурçĕр-Италире пурçăн, пиг-авăр тата çăм промышленăнăçенче ĕçлекен рабочисенчен пĕр пайĕнчен виçсĕмĕш пайĕ те тăрса йулман. Кунтан та ытларах, çăкăн пек предприйатисенче те, сăмахран, Фрăскинин автомобилсем тăвакан тата авиаци савăтĕсем, Капронин авиаци савăчĕ. Бред савăчĕсем (машинăсемпе моторсем тăвакан савăтсем) йулашки вăхăтра сырăн сителлекĕ мар пирки рабочисене ĕçран массăлăн кăларса йăраççĕ. Милирн Альфа Ромеон палăл савăчĕсен хăшпĕр цехĕсем ерекре виçĕ кун çеç ĕçлеççĕ. Çав вăхăтрах çитĕнсе çитнĕ рабочисем выраннне çăмрăксене ĕçе илесси пĕрмайах пулса пырат. Çăмрăксем çитĕнсе çитнĕ рабочин ĕçукçин виç пайĕнчен пĕр пайне кăна илеççĕ.

Йăпаласен хакĕсем халличчен пулманла хăвланса кайнă пирки италн рабочийĕн чи ĕçукçи пĕр-майах ӳксе пырат. Рабочине унăн çемйи выçă лараççĕ. Çав вăхăтрах, Итали капиталисĕсене пĕчĕк ушкăнĕ—17 çемйе тенĕскерсем,—фашисла государствă управленийĕн чи кирлĕ постисем йăлăтах вĕсен аллинче,—темиçе мĕлйуншар тупăш илеççĕ. Çав 17 çемйесен представителĕсем 332 пысăк акционерлă общественăсене тытса тăраççĕ, вăл общественăсем пĕтĕмĕшпе 40 мĕлйард лира тытса тăраççĕ. Çаксем вĕсем —фашисла Италин чăн-чăн хуçисем!

Италири батраксен пурнăçĕ чăтма çук йăвăр. Самахран, Сицилин травнĕ çинче поденнăй ĕçшĕн батрака кунне мĕнпурĕ те 8—9 лирă çеç тӳлеççĕ. Сицилин çурçĕр енче ĕçлекен рабочи хăйĕн катăртăлă ĕçшĕн кунне 11—14 лирă, çăмрăксем 5—6 лирă илет. Çак вăхăтрах пĕр кило çăкăр икĕ лирă йăхăн тăрат. Вăл çăкăра, фашисла Германири пекех, кукурузпа тата пăрçалă тырăсен çăнăхĕпе хутăштарса пĕçереççĕ. Итали рабочийĕ çак ним тутăсăр çăкăра „импери çăкăрĕ" тесе калат.

Выçлăх, çукăлăх, хăйăр террор—çакнашкал ĕнтĕ Итали ĕççыннийĕн пурнăç условийĕсем. вĕсенчен ыйтăр пин çынсем вăрçă чĕртекен фашисла авиатрансен инженерийĕсемшĕн инçетри фронтĕсенче пĕçĕççĕ.

Рабочисемпе хресчен массисен фашисăма хирĕçле йухăмĕ—ĕçхалăхĕн чи усăлă тăшманне хирĕçле йухăм пĕтĕм Италн çĕршывĕ тăрăх ӳссе, сарăлса пырат.

* * *

Йăпонин империалисĕсем 1938 çулăн малтанхи çурçулĕнче Китай халăхне çаратмали вăрçă вăлăм кунсеренех 20 мĕлйун иена çитнă (иенă—2 тенкĕ те 45 пус) тăкаканă. Çак калама çук пысăк расхутсене Йăпони войенчинăн çукăлха йухăнчăкăн тăрăтса хăварнă рабочисемпе хресченсен шутĕнчен витсе тăрат. Йăпони рабочийĕн ĕçучăйĕ Англи йĕ Франци рабочийĕнчен пилĕк хут кăларах. Йăпонин пир-авăр промышленăçĕнче ĕçлекен работнищан—Йăпонири рабочи класăн тĕлĕнмеле хытăн ĕçсплоатацинелекен пайĕн ĕçучи—Йĕвропăри çавăн пек ĕçре ĕçлекен работнищăн ĕçуксинчен сакăр хут сахалтарах.

Йăпонин вăрçă хатĕрĕсем мар тăвакан промышленăçĕнче чĕр тавар çитменни хыттăн палăрат. Чĕр тавар çукпине нумай предприйатисем (правительствă указĕсем тăрăх вăл. предприйатисене чи малтанах „çар вушисем вăлăм палăртса хунă) хупăнаççĕ.

Халăх вăхăтра Йăпонире ĕçсĕр тăрса йулнисем икĕ мĕлйун çынна йăхăн шутланаççĕ. Вăрçă хатĕрĕсем тăвакан предприйатисене ĕçчинĕ вăтамăн 16 —17 сехет шутланат. Токиора нумай хапăрккенче ĕç кунĕ 17 сехет пулнине тата çамрăк ачасене саккуна пăссах 14 сехетшĕн ĕçлеттернине правительствăн официнозĕ „Джапан Таймс" та йышăнат. Ĕç вăйăлăхĕ производствăра никек-сиĕсемен пулассн патне илсе пырат. 1936 çулта никекси йĕсемен пулнине предприйатисенче вилнисемне аманнисем 8.766 çын пулнă, 1937 çулта—12 793. 1938 çулăн малтанхи çурçулĕнче Токиора кăна никек-сийенсем пулнине 6.915 çын вилнĕ тата аманнă.

Çар вăлăм пуçтарса кайнипе Йăпони хресченĕсен пурнăçĕ йухăнмалăнех йухăннă. Арçынсене вăрçа пуçтарса илсе кайнипе тата çĕре çемçетмели удобренисем çукпине 1938 çулта Йăпонире тырпул тухăçĕ чылайăх ӳкнĕ. Çав вăхăтрах аренда хакĕ вăтамран тăхăр процент ӳснĕ. Тӳлесе тата çук пысăк налогсем Йăпони хресченне пăвмалипех пăвaççĕ, хресченĕн ирĕккĕрех хăйĕн çĕрне помещикиссене памала тата хăйĕн хĕрĕсене публичнăй çуртсене лесçеле килет. Ĕççынни массисем Йăпонине йĕртсе пыракан çынсем шалтине тулăи политикин вăшăнне çынсăрах та ыттăрах ăнланса илеç пыраççĕ. Йăпонири ĕççыннисем çарлăка массисем хушшинче тĕ. Китайри фронтсенчи Йăпони салтакĕсем хушшинче те вăрçа хирĕçле тата фашисăма хирĕçле шухăшсем чылайăх ӳссе пыни палăрат.

А. Золотăвă.

Вăрлăхсен хуçалăхне йĕркелессишĕн

Тырпул тухăçлăхне ӳстерес çĕрте вăрлăх пахалăхĕ пысăк вырăн йышăнса тăни палăн. Лайăх ӳсентĕ çĕр сине паха вăрлăх акни тырпул тухăçлăхне ӳкĕт хушма тăрах ӳстерет. Кунта ĕнтĕ вăрлăх мĕнле сурт пулнине, унăн тасалăхĕ, шăтса тухасси мĕнле пулнине тата тĕрĕлĕн чирпе чирлĕ мăрине шута илес пулать. Халăх тăшманĕсем суртлă вăрлăхсен тата акмăли мĕнпур вăрлăхсен пахалăхĕ йĕнĕне сахал мар сăтăрла çĕсем туса пынă.

Халăх тăшманĕсем сурт çĕнĕче çапла майпа сăтăрласа пынă: чи лайăх сурт сине вăхăтра палăртман, савнашкалах тăрăсене сурт-лăнсемпе уйăлтăрас çĕре йĕркелемен, суртлă вăрлăхсемпе çĕлеме çынсем хатĕрлемен.

Вăрлăхсен сурчĕсене сăнас çĕре те сăтăрла туса пынă. Республикăра вăрлăхсен сурчĕсене сăнаканпĕртен-пĕр участкă пулнă. Паллах, ăна нур çĕсене те тĕлĕнтĕ туса пыма пултарайман. Сурт сене сăнас çĕсене агротехникă кăтартăнĕсемпе туса пыман. Савнашкалах ку участкă масăна сыхăнсе çĕлемен. Савăнпа та халăх тăшманĕсĕм „Вятка" текен ыраш, „Лютесценс 062" текен сурхи тулă. „Дипае" сĕлĕ вăрлăхсене начар вăрлăхсем тесе шутланă.

Республикăна вырăнти условисенче тĕрĕлесе пăхман, пахалăхĕ суртлă свидетĕлствăсемпе килĕшӳлĕ пулман вăрлăхсем кӳрсе килнĕ. Кусемпе пĕрлех тата йăлăхçуçăлăхе сиенлекен хурт-кăпшанкăла, сумкуръăксен вăрриесемпе хутшăнă вăрлăхсем те илсе килнĕ. Çаксем ĕнтĕ тăшмансен сăтăрла çĕр пулă. Начар суртлă вăрлăхсем кӳрсе килнине республикăра вăрлăх хуçалăхĕ пушшех пăрăшăнса пынă. Заготзерноран склавçенче (Канаш, Йĕпреç), савнашкалах ӳрăм районсенчи колхозсенче (Йăвăрнăри колхозăн, Йĕтĕрне районĕ; „Богатырь" колхозĕ, Çĕрпӳ районĕ) пĕр ыйăхăн сурт-ла вăрлăхсем ытти сурт-семпе хутшăнăнă.

ССР Союзĕн Çĕрĕç Халăх Комиссариатĕнче ларкă халăх тăшманĕсем „Дипае" сĕлĕ вăрлăхпе „Московский А — 315" текен суртлă сĕлĕпе хутшăнтарасси сиенчен йăтарлаca вырăнсене кăтартупа панă.

Вăрлăхсене пăтраштарса йăрасси апообаци çĕнĕче çав çĕре начар пĕлекен çынсем ĕçленинчен те кумай килнĕ. Перремĕш тата иккемĕш категорилĕ тесе йышăннă вăрлăхсем чăннине виççĕмĕш тата тăваттăмĕш категорисем, хăшпĕр чухне брак пулнă (Шăнкăртăм районĕнчи „Ударник" колхозра).

Вăрлăхсене суртлă вăрлăхсемпе уйăлтăрас ĕçре те сăтăрла ĕçленĕ. Колхозсене вĕсен паха суртлă вăрлăхсĕнче начар суртлă вăрлăхсемпе уйăлтăртăрах. Çав вăрлăхпа аксан тырпул тухăçлăхĕ начар пулнă. Çавна май вара колхозăн çав вăрлăха каллех тепĕр хут уйăлтăрма лекĕ. Сăнкашкал ĕç Шупашкар районĕнчи Йăкăмăкăл хозяйне пуласа иртнĕ. Халăх тăшманĕсем колхозсене йӳрийех начар вăрлăхсем акталăн.

Кăçал та колхозсенче пĕтĕмпех лайăх пахалăхлă вăрлăхсемпе акса хăварăмăр теме пултараймастăпăр. Акă, суртлă вăрлăхсенчен 3 870 центнер урпа вăрлăхне тĕрĕслене хыççăн 30 процентĕ кондицине мар пулнă, çапăлăх акнă. Кĕркун тырăсене те кондицисĕр вăрлăхсемпе акса хăварăмăр. Заготзернон склавĕсенчи вăрлăхсем чапла вăрлăхсем пулман. Çавăнпа та ĕнтĕ çитес çулта акса хăвармăлăн вăрлăхсене сортласа тасатасси — колхозсен хисеплĕ ĕçĕ пулмала. Маларах чи таса сортлă тата кондицилĕ, шултра пĕрчĕлĕ вăрлăхсемпе акса хăвармала.

Иртнĕ çулсенче колхозсенче вĕтĕ пĕрчĕлĕ тырă вăрлăхсемпе акнă. Паллах, вĕтĕ пĕрчĕлĕ вăрлăх пысăк тухăçлăх пама пултарайман. Малашне пĕтĕмпех шултра пĕрчĕлĕ вăрлăхсемпе акмала тăвас пулать. Вăрлăхсене триерсем витĕр 2—3 хут калăрсан вăрлăхсем алăпа суйласа тасатнă пекех шултра пулăççĕ. Çавăнпа та ĕнтĕ ку ĕçе колхозсенче хаç пуçарса пымала.

Кашни колхозăн лайăхрах сортлă тырă вăрлăхĕсене вырăнти условисенче сăнаса пымала. Сăнаса пынă тăрăх палăртăлă чи лайăх сортсене, çĕрĕç органĕсемпе калăçа татăнă хыççăн, малашне акмă тытăнмала тăвас пулать.

Вăрлăхсен ытларăн татса парас тĕлĕшпе çĕрĕç тата МТС работни кĕсмĕçĕр пуçне пĕтĕм колхоз масси-не йăвăçтарни кирлĕ. Ку ĕçре вăрлăхсене тĕрĕслекен лабораторисем, йăлăхуçăлăх институчĕ, районсенчи вăрлăх хуçалăхĕсем, халăх-лабораторисем, сортсене тĕрĕслекен участкăсем пысăк вырăн йышăнса тăмала. Анчах çаксем ку тĕлĕшпе сăтăлăксĕр ĕçлеççĕ-хи.

Пĕрин агрономсене хăйсен ĕçĕпе ĕçлеттермелле. Вăрлăх хуçалăхĕнчи ĕçсене йĕркелесси агрономсен ĕçĕ пулмала. Самахран, агрономсене уйрăм колхозсем сумне çыпăлятсе, вĕсен унта акма вăрлăхсем хатĕрлессине йĕртсе пымала. Вĕсен тырăсене сортлас, протравит, йăворизаци тăвас тата агротехникăн ытти кăтартăнĕсене пурнăçа кĕртсе пырас ĕненĕне колхозсене татăлăн йĕртсе, пулăшса пырас пулать.

Колхозсен умĕнчи задача вăл — 1939 çулта акса хăварма çителĕклĕ таран сортлă вăрлăхсем хатĕрлесси пулать. Вăрлăх участкисем сине акма уйăрмах чи лайăх сортлă вăрлăхсем хатĕрлемелле.

Вăрлăх лабораторисен ĕçĕсене тĕнчерех лайăхлатни кирлĕ. Вĕсен пахалăхлă вăрлăхсемĕн кĕрешмене, колхозсемпе сыхăнса ĕçлессине вăйлатмала.

Пирĕн республикăра селекци станцине организацилеме тытăннă. Анчах ку ĕç вăрахăн пулса пырать. Селекци станцине хăвăртрах ĕçлеттерме тытăнса, районсенчи вăрлăх хуçалăхĕсем валăун чи паха сортлă вăрлăхсем хатĕрлессине кĕрешмелле.

Партине правительстăн пире вăйлă тырпулăн кĕрешме боль-шевикла программă пачĕç. Çав программăна пăрăнмасăр пурнăçа пымала. Вăра епĕр йăлăхçуçăлăхĕнче тата пысăк çĕнтĕрӳсем, хăпăлланă пулăмăн вăйăл тырпул туса илĕпĕр. Агрохом Н. Никитин.

Колхозсенче мелиораци ĕçне вăйлатмала

Чăваш АССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕне ПСК(б)П Обкомĕ «Чăваш республикинчи колхозсенче çирĕп тухăçлă тырпул туса илмелле тăвасси çинчен» йышăннă постановлениере йăхăнлăсен тата çырмасем айăлĕнче ӳсекен вăрмансемне вĕтăлхенне, пысăк тинесрен тата çырмасем ишĕлесен сыхланакскерсене, пĕтĕрме чарас тĕлĕшпе Çĕрĕç Халăх Комиссариатне, райĕспăкомсене тата колхозсен правленийĕсене çав вăрмансемне вĕтăлхене сыхлама кирлĕ ĕçсене тума хушса хăварăмăр. Вĕсенех ишĕлекен пур çырмасене те çирĕплетме тата унта йăвăçсем лартма колхозсем ӳлĕрăн бригадисем çумне çирĕплетме тата хушнă.

Анчах çак постановленине Сĕнтĕрвăрри районĕнчи колхозсем пайăнки куна çитсе те тĕлĕнĕн сӳтсе-явăнман. Сăмахран, Ушакасси колхозĕнче пилĕк ăлă кĕрет. Вăл постановленине ниçăн колхозĕнче те сӳтсе-явăни пулман. Çавăн пекех Камайĕпа йăлсоветне кĕрекен йăлсен колхозĕнче те сӳтсе-явăнман пек туса калаçкалаca çеç илнĕ.

Хăшпĕр колхозсен уйĕсенче вăйлă çăмăрсем тата çурхи шыв çырмасем туса кайнă. Ĕнĕр, Сĕнтĕрвăрри районĕнчи колхозниксем, Шурăлă колхозне пырмерлă вăйлă колхоз тесе шутлатпăр. Анчах вăл колхозăн уйăрĕнче ишĕлсе пыракан тин çырмасем пур. Çитменнĕн çак тăват-пилĕк çул хушшинче хăшпĕр çырмисем çур çăл урăл ытла ӳсрĕсе каçса кайса, тӳрем уйĕсене çырма-çатрасăлă уйăсем туса хăварнă. Çавна пула ку колхозăн тырпул тухăçĕ ӳссе пырас вырăнне, чакса пыни те палăрат.

Вăта Ушакассинчи «Трактăр» колхозĕ те вăйлă колхозсен шутĕнче тăрат. Анчах ку колхозăн уйăрĕнче те 10—12 тин çырмаран кайа мар, çапах та колхоза ишĕлекен çырмисене чарас тесе ĕçлемеççĕ.

Колхозсен уйăрĕсене çырмасем çурма кайасран вĕтăлĕх вăрмансем пумай хӳтлесе тăраççĕ. Пĕр ĕнчен, вĕтăлĕх вăрманĕсем уйăсене çырма-çатрасем пуласран хӳтлеççĕ, тепĕр ĕнчен, уйăх йӳр тытса купалантарас çĕрте те çав тери пысăк усă кӳреççĕ. Анчах вĕтăлĕх вăрмансене вăрман вăррисенчен сыхлакан çукпине, ĕç сыхласан та сӳрĕкĕн çеç сыхланине вĕтăлĕх вăрмансем çулран-çул пĕтсе пыраççĕ. Сăмахран, Пĕртукасси колхозĕн территорийĕнче 7 — 8 гектар йышăнса тăракан «Хушкăту» вĕтăлĕхĕ çак тăват - пилĕк çул хушшинче пачах пĕтсе ларчĕ. Вăл вăрман-пур чухне Пĕртукасси «Хушкăту» уйĕнче çырмасем пиллăн ишĕлнĕ те çурăн çухчĕ, хаç ĕнтĕ, çав вырăна çич-сакăр пĕчĕк тин çырмасем курăнма пуçларĕç. Вăл çырмасене халех, çийĕнчех пĕтермесен, тепĕр тăват-пилĕк çултан пĕчĕк çырма-çуракăнсенчен пысăк тин çырмасем пулаcca кĕтсех тăмала. Ушакасси, Уйăпри, Шурăлă, Кушкă йăлсоветĕсене кĕрекен пĕчĕк вăрмансем те çуран çуç пĕтсе пыраççĕ. «Луркан» вăрманĕ шăпăк-ут çул кайăрах илемлĕн кашлаca лаçтăнĕ пулсан, хаç вăл вăрманта çатраса йăвăçсем кăна тăрса йулнă. Лапăри Ушакасси çумĕнчи вăрмансем те çав тери хитрен кашлаca лаçтăнĕç пулсан, хаç унта та илемлĕх пĕтрĕ.

Çырма-çатрасене йăтăнасран картасем тытса, хăтăлсен пăрахни çителĕкĕр, ишĕлекен вырăна вăйлă тымар йăрса хăварт ӳсекен йăвăçсем лартмала. Вăл йăвăçсенчен пиллĕн ытла йăмăрах ухрама йăвăçсем лартмала, мĕншĕн тесен, йăмăрах ухрама йăвăçсем пи пек çырма-çатрала вырăнсене пит килĕштереççĕ.

Хăшпĕр колхозсем çырма-çатрала вырăнсенчи йăмăрасене касса пĕтереççĕ. Çак йăлана малашне пĕтерес пулать. Колхозăн çырма-çатрасем малала ишĕлесрен кашни çул темиçе çĕршер йăвăçсем лартмала. Çавăн пек ĕçлесен енĕр çырма-çатрасене ишĕлесрен чарма пултаратăр.

Колхозсенчи мелиораци ĕçне вăйлатмала. Ку тырă акмăли çĕр участкисене ӳсама тата тухăçла тырпул туса илме пулăшат.

Упăнасси колхозĕн бригадирĕ
П. КОМИССАРАВ.

Трактăрсене йӳсас ĕçе организацилемен

Иртнĕ çул Вăрмарти МТС трактăрсене пахалăх ĕнчен начар йӳсаннипе трактăрсен çуракинне тухман пĕр-пĕр куç ĕçлеп хыççăнах ванса кайнисем чылай пулчĕç. Çакна пулах, МТС 1938 çулта трактăрсемпе ĕçлемели хăйĕн планне пурнăçламарĕ. Çакă Вăрмар МТС-шĕн уроп пулса тăмаллаччĕ. Анчах МТС директорĕпе Л. Григорьĕв, директăран политлăй ĕнĕпне ĕçлекен заместительĕ Николайĕв, аслă механик Верхушов йӳтаншсем трактăрсене тата вĕсенчен кăкарса ĕçлемели машинăсене 1938—1939 çулта йӳсас ĕçе кирлĕ пек организацилемен.

Вăрмар МТС-ĕн пурĕ 67 трактăр, 61 плугă, 30 çеялкă, 12 культиватăр, 16 комбайн. Çак машинăсем пурте ремонт витĕр тухса, 1939 çулта-мартăн 1-мĕшне йӳсавăç та хатĕр пулмала.

МТС-не машинăсене йӳсас ĕçе йăнăх организацилеменех, терĕмĕр. 1938 çулхи IV-мĕш квартăлта планна 26 трактăр, 4 комбайн, 32 плуг йӳсаса кăларма пулнă пулсан, 17 трактăр, 25 плуг, 6 çеялкă, 9 культиватăр анчах йӳсанă. Мĕншĕн ĕç питех те çителĕкĕр пырать? Сăлтавĕ ăçта? Сăлтавĕ МТС директинĕпе ремонт. ĕçĕ тавра ĕç вăйне организацилеме пĕлмеппинче, ĕçри дисциплинăна хăвăртăпинче, оперативлăхна контроль çукпинче, ремонтра ĕçлекен рабочисем массинчен уйăралса, уйăрăм ĕçленнĕче, массă ыйтупе хăлхана чикмеппинче тата политикăлă-массăлă ĕç çукпинче. Сăмахран, ремонт ĕçĕнче кашни кун 50—60 çын кирлĕ. Анчах никăçан та 30—40 çынран ытларах. Ремонтра ĕçлекенсен хушшинче дисциплинăлă çукпине хăш-пĕрисем пĕр кун ĕçлеççĕ те виç-тăват кун ĕçе пымаççĕ. Вĕсене ĕçлеме пиннĕне норма та намаççĕ тата нарăвăт та çук. Кам мĕн тӳлăç ĕçленĕ, çавна анчах шута илеççĕ. Кунта социалисмăлă ăмăртуна стахановăлла йӳхăма çирĕп пырассишĕн тăрăшмаççĕ.

Купсăр пуçне, IV-мĕш квартăл иртет пулсан та ку тарапчченех ĕç графикĕ çук. Çавăнпа хăшпĕр трактăрсем уйăх çурăар ларса та ремонтран тухаймаççĕ.

Акă, А. Мăçкинков бригадин пĕр трактăрĕ нойабрĕн 20-мĕшĕнче, В. Андрейĕн бригадин кунтан та пучăй малтан ремонта кенĕ пулсан та, ремонтран тухаймаççĕ. Çакна пула, мастерскойра вырăн çуккине, ытти бригадăсен трактăрĕсем мастерскойăна ремонта терĕмĕççĕ. Сăмахран, Пефимăн бригадин ремонта пур трактăрсемех те пына пек пек-ленех механик Верхупов йӳтаннă унăн трактăрĕсене мастерскойăна вырăн çуккине ремонта кĕрттермен. Кĕртнĕ пулсан унăн трактăрĕсем тахçанах йӳсанна пулĕччĕç.

П. Матвейĕв бригадин ремонт инструментăпанна та мастерскойна пырса курман. Матвейĕв ВКП(б)Н членĕн кандидатĕ. Анчах вăл трактăрсемпе пуртă машинăсене партине правительствăн кăтартăнăпа суйласа йӳсаса ĕçлеттерес тăрăшмасăр. Унăн помощникĕ пĕр пĕчĕк ĕçленине 2 трактăра мастерскойăна кĕртсе лартса, вырăн йышăнса чарманскерех тăрат.

Кочерюк тимĕрçĕ 4 кун хушши ĕçе тухмасăр, тумăлн ĕçсене чарса тăчĕ. Винтăсене, тайăкăсене çапас туса хумала, плуг тимрисене тунтаттарала. Ремеле тимĕр пур, вăл ĕç çук, тесе çӳрет.

Мастерскойна начар хутса йăлăхçĕ. Шалта çав-терийех сивĕ. Çакна пула рабочисем 10 — 15 минут тимĕрсене тытказласа ĕçленĕ хыççăн, кăмака хӳпе кайса, 15—20 минут ăшăнса тăраççĕ. Хăшпĕрисем ĕç кунне калле-малле утказласа çӳресех иртеççĕ.

Рабочисене ĕçлеме тата пӳрăнма лайăх условисем туса паман. 30 — 40 çын пĕр пĕчĕк пӳртре пӳрăнаççĕ. Рабочисем вăлăн общежитире те çитмест. Çакна пула чылай рабочисем кăçнала 7 — 10 километр тăран килĕсене çӳреççĕ. Пӳмăйĕпĕ вара ĕçе йӳлса çитеççĕ.

Вăрмарти МТС-не ĕçсем çакăн пекрех-ли тăрсан, ремонт ĕçĕ ăçтан малала кайтăр. Паллах, Вăрмарти МТС трактăрсемне ытти машинăсене йӳсас ĕçе партине правительствăн кăтартăнăпа сукура пӳрăçласси икĕлтемест. ПСК(б)П Вăрмар райкомĕне райĕспăкомсем хăйсен ларăвĕсенче трактăрсемпе машинăсене йӳсас ĕç мĕнле пынă çинчен МТС отчотне итлемелле. Ремонт ĕçне большевикла организацилеме пуйăнмала.

Т. КОЖИН.

Çуркинне тĕплĕн хатĕрленер

ИШЛЕЙ. Районри чылай колхозсен Чăваш АССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕне парти Обкомĕ „Чăваш республикинчи колхозсенче çирĕп тухăçлă тырпул туса илмелле тăвасси çинчен" йышăннă постановлениене ĕçре пурнăçа кĕртсе пыма тытăнчĕç. Кивăш йăлсоветне кĕрекен „Хĕрлă пăлăт", „Çĕнĕал" тата Сталин ячĕпе тăракан колхозсем çĕре çемçетмели вырăнти йăпаласене хатĕрлес тĕлĕшпе чылай ĕçсем туса иртернĕç. „Çĕнĕал" колхозра икĕ пин ват торф калăрса тухтарнă. Сталин ячĕпе тăракан тата „Хĕрлă пăлăт" колхозсене те торф калăрса хатĕрлес ĕç кĕрӳлĕн пыраг. Çак ĕçсене колхозсене вăрăхсене трифорпа тасатса хунă.

Çав хушăрах хăшпĕр колхозсем çитес çулхи вăйлă тырăлăха кĕрешĕке пуçарса пымаççĕ. „Ленин", „Правда" тата Карл Маркс ячĕпе тăракăн колхозсем торфăла вырăнсем нумай пулсан та, торф калăрса хатĕрлеме пуçламан.

Паянхне правительствăн постановленинче вăрлăх участкисене акса хăварма чи пысăк категорилĕ вăрлăхсем хатĕрлемели çинчен çирĕп кăтартăсем хăварнă. Кăçал кашни колхозăрах çитес çулта акма вăрлăх участкисем уйăрнă. Анчах вăрлăх участкисем çинчи тырпулсене уйăрмăн çапса тирпейлемен пирки сортлă вăрлăхсем ытти сортсемпе хутшăнса кайнă.

Сортсăр вăрлăхсене сортлансемпе уйăлтăрас ĕç районра пачах çителĕкĕр пырат. Çавнашкалах вăрлăхсен шăтас пахалăхне тĕрĕслесси те кирлĕ пек пулса пырат тесе калама çук.

Г. Шчербаков.

Чăваш артисĕсем Мускавра пулнă

Чăваншсен Академи театрĕн Чăваш труппи артисĕсем хăйсен творчествăлăл пултарулăхне ӳстерес майпа Мускава екскурсине кайса килчĕç.

Мускавра МХАТ-ра, Малăй театрта икшер постановка курнă. Вĕсем курнă постановăсем „Людов Яровая", „Враги", „Горе от ума". Постановăсенне пăхнă хыççăн ССР Союзĕн халăх артисĕ М. М. Тарханĕн ӳлташши, РСФСР халăх артисĕ И. И. Судаков ӳлташши калаçнă. Унăр пуçне тĕрлĕ музейсемне пăллашнă. Çавăн пекех театр музейĕнче. Третьяковскăйăн галлерейăра пулнă.

Чăваш труппин артисĕсем екскурсине кайса килнĕ хыççăн Островскин çырнă «Гроза» пĕесăна хатĕрленме кĕрӳлĕн тытăнчĕç.

В. Харитонăв.

Пачах начар хатĕрленни палăрчĕ

Тутаркас районĕнчи кашни колхозра тенĕ пекех „Чăваш АССР Республикинчи колхозсенче çирĕп тухăçлă тырпул туса илмете тăвасси çинчен" ПСК(б)П Обкомĕпе Халăх Комиссарĕсен Совечĕ вăшăнă постановленине сӳтсе-явăнă. Çитес çулта пысăк тухăçлă тырпул туса илес тесе çуркинне хăвăрттăнах тĕрĕслеме тытăнăнă колхозсем те районра сахăл мар.

Пысăк тутăçлă тырпул туса илес çĕрте вăрлăх тĕп вырăн йышăнать. Çавна май „Красчен" (Атăпай йăлсоветĕ) колхозăн „Страж революции" (Чемей йăлсоветĕ) колхозăн çак уйăхăн пуçламĕшĕнче пĕрлă йышши культурăсене йăлăна сулласа пытăнчĕç. Анчах Вăрмар йăлсоветĕнчи „Сейăлка", „Прожектăр" колхозсем торф турттарма тытăнчĕç. Шăшкар йăлсоветĕнчи „Аврора" колхозăна (председательĕ Перчев) Атăл леш енчен тата Сĕнтĕрвăрри районĕнчи 30 центнер кĕл турттарĕç. Пăрса йышши культурăсене сурттама „Зиейка" машини пиллĕ-ишĕ, анчах вăл районри нумай колхозсен çук. Хăчак йăлсоветĕнчи „Хĕрлĕ йăлăв" колхоз тата чылай колхозсем хăйсемех „Зиейка" йĕнĕрле тырă сурттамăли машинăсăр туса вăрлăха сурттаççĕ.

Анчах çак тĕслĕхсем пĕтĕм районра çуркинне тивлĕн хатĕрленине палăртмаççĕ-ха. Иртнĕ çул тата çак район нумай колхозсем суртлă вăрлăхна вăрлăх участкисене акрăмăр тесе мухтаннĕç. Анчах халĕ пĕр колхоз та пĕрĕн вăрлăх участки çинчен пуртса кенĕ суртлă вăрлăх хатĕр, тем çĕç. Хăшпĕр колхозра вăрлăх участки çинчи тырра çапнă чух ытти сортсем е хутăштарса йăнă. МТС та вăрлăх участкине ытти тырăсемпе пĕрле тивсе антранисем 710 çын пулнă. Сăкăрмĕн çар чăçĕсен 196 винтовкă тата 3 пулемет пĕтнĕ.

Сăкăрмĕн çар çанăçĕсен результатĕсем пирĕн «Синьхуажибао» хаçат çапла çырат: «Сăкăнта илес кăтартнă фактсем тарăх ĕнтĕ сăкăрмĕн çар Сурçĕр Китайра тăшмана мĕн тери пысăк сухатусем кӳпине чухласа илме пулаг. Çак фактсене никам та хирĕлеме пултарайман. Вăл сĕнтĕрĕсене сăкăрмĕн çар бойецĕсем йӳнĕне кĕрешсе илнĕ. Хăйĕрĕн çĕрте сăкăрмĕнĕн çар çинчен саракан тĕрĕлĕн суйа хыпарсене елексене çак фактсем ĕнтĕ пĕтĕмĕшпех тăрă пынă çинчи калăраççĕ. Китайра ирĕклĕхшĕн пыракан вăрçăн иккĕмĕш тапхăрĕнче партизанла кĕрешӳсем пысăк вырăн йышăнса тăраççĕ. Ĕнĕр шалтăп: Чан Кай-ши, Чжу-де тата Пен Де-хуай йĕртсе пынине сăкăрмĕн çар тăшмана малашне те сĕмĕрме пĕлĕ, сĕнтĕрĕсем туса пырĕ».

(ТАСС).

Китайри сăкăрмĕш революцилĕ-халăх çарĕн çĕнтерĕвĕсем

ЧУНЦИН, декабрĕн 27-мĕш. «Синьхуажибао» хаçат сăкăрмĕн революцилĕ-халăх çарĕ 1938 çулти октябрĕпе нойабрĕре çанăçинсен результатĕсем çинчен каласа парат. Çак икĕ уйăх хушшинче сăкăрмĕн çар Япони захватчикĕсене хирĕç 328 хут çанăçă тата Сурçĕр Китайра Японин коммунканийĕсем çине 259 хут тапăнă. Çак çанăçусенче Япони салтакĕсемпе офицерĕсем 14.280 çын вилнĕ. 19 пăшонĕна тата Мапчжу-Го сарăсен 1.081 салтакне тытăна илнĕ. Купсăр пуçне сăкăрмĕш çарăн чăçĕсем 960 ларма, 2.599 винтовкă, 59 револьвер, 126 пулемет, 8 тупă, 4 бомбомет, 1 самолет, 2 радиостанци, телефон аппаратĕсем 15, 2 паранăт, 687 повозкă тата 195 велосипед тортса илнĕ. Тăпманăпне 1 тупă 91 грузовик, 3 бронеавтомобиль пĕтернĕ тата шоссеăн çулсене 259 тĕлте сĕмĕрнĕ, 676 кĕпере ишелтерсе антарнă.

Çак танăçăрта сăкăрмĕш çарăн вилнисемпе аманнисем 10.480 çын, газсем пыракан вăрçă Италири рабочисемпе хресченсене пĕтĕмлех сухалăха тата йухăнăчăка кĕртсе ӳкернĕ. Италин Абиссинине Испани фрончĕсене пухса илсе кайнăран салтаксене „высăлăх волоотăрĕсем" тесе ахальтен каламаççĕ пуль. Капиталисссен ушкăнĕсен интересĕсеммĕн высăлăх вĕсене инçетри йут çĕршывсене кайса вилме хăваллаг.

Испани халăхне хирĕç туса пыракан вăрă-хурахла вăрçă Италине, Англин „Финаншисăл кьюс" хаçачĕ шутланă тăрăх, уйăхра 100 мĕлйун лиранран пуçласа (пĕр лира —28 пус, халăх) 150 мĕлйун лирă çити ларат. Çак калама çук пысăк расхутсем йăвăрлăхĕ пĕтĕмпех Италири ĕççыннисем çине тиĕнет. «Иут çĕршыв çынниссем Италири пурнăç условийĕсем çинчен чăннине мĕнлине пĕлес тесçĕ пулсан,—çырат Англин „Каррент Хистори" журнал,—вĕсен кăнтăрлахи апат вăхăтĕнче салтаксен казармисене пырса курас пулат, çав казармăсем сывăхĕнче салтаксенчен çăкăр хыттине ĕе йашка йулашкине ыйтакан выçлă-тутлă, çĕтĕк-çатăк çынсен вăрăм череченсене курĕç».

Çитсе килекен хĕл Италин халăхне çĕнĕ йăвăрлăха кĕртсе ӳкерет. Италири ун пысăк хуласенче ĕçсĕр тăрса йулнисем кунсеренех йышăнланса пыраççĕ. Кризис вăрçă вăлăм мар ĕçлекен промышленăçăн отрăçлинсене пырса çапнă. Çурçĕр-Италире пурçăн, пиг-авăр тата çăм промышленăнăçенче ĕçлекен рабочисенчен пĕр пайĕнчен виçсĕмĕш пайĕ те тăрса йулман. Кунтан та ытларах, çăкăн пек предприйатисенче те, сăмахран, Фрăскинин автомобилсем тăвакан тата авиаци савăтĕсем, Капронин авиаци савăчĕ. Бред савăчĕсем (машинăсемпе моторсем тăвакан савăтсем) йулашки вăхăтра сырăн сителлекĕ мар пирки рабочисене ĕçран массăлăн кăларса йăраççĕ. Милирн Альфа Ромеон палăл савăчĕсен хăшпĕр цехĕсем ерекре виçĕ кун çеç ĕçлеççĕ. Çав вăхăтрах çитĕнсе çитнĕ рабочисем выраннне çăмрăксене ĕçе илесси пĕрмайах пулса пырат. Çăмрăксем çитĕнсе çитнĕ рабочин ĕçукçин виç пайĕнчен пĕр пайне кăна илеççĕ.

Йăпаласен хакĕсем халличчен пулманла хăвланса кайнă пирки италн рабочийĕн чи ĕçукçи пĕр-майах ӳксе пырат. Рабочине унăн çемйи выçă лараççĕ. Çав вăхăтрах, Итали капиталисĕсене пĕчĕк ушкăнĕ—17 çемйе тенĕскерсем,—фашисла государствă управленийĕн чи кирлĕ постисем йăлăтах вĕсен аллинче,—темиçе мĕлйуншар тупăш илеççĕ. Çав 17 çемйесен представителĕсем 332 пысăк акционерлă общественăсене тытса тăраççĕ, вăл общественăсем пĕтĕмĕшпе 40 мĕлйард лира тытса тăраççĕ. Çаксем вĕсем —фашисла Италин чăн-чăн хуçисем!

Италири батраксен пурнăçĕ чăтма çук йăвăр. Самахран, Сицилин травнĕ çинче поденнăй ĕçшĕн батрака кунне мĕнпурĕ те 8—9 лирă çеç тӳлеççĕ. Сицилин çурçĕр енче ĕçлекен рабочи хăйĕн катăртăлă ĕçшĕн кунне 11—14 лирă, çăмрăксем 5—6 лирă илет. Çак вăхăтрах пĕр кило çăкăр икĕ лирă йăхăн тăрат. Вăл çăкăра, фашисла Германири пекех, кукурузпа тата пăрçалă тырăсен çăнăхĕпе хутăштарса пĕçереççĕ. Итали рабочийĕ çак ним тутăсăр çăкăра „импери çăкăрĕ" тесе калат.

Выçлăх, çукăлăх, хăйăр террор—çакнашкал ĕнтĕ Итали ĕççыннийĕн пурнăç условийĕсем. вĕсенчен ыйтăр пин çынсем вăрçă чĕртекен фашисла авиатрансен инженерийĕсемшĕн инçетри фронтĕсенче пĕçĕççĕ.

Рабочисемпе хресчен массисен фашисăма хирĕçле йухăмĕ—ĕçхалăхĕн чи усăлă тăшманне хирĕçле йухăм пĕтĕм Италн çĕршывĕ тăрăх ӳссе, сарăлса пырат.

* * *

Йăпонин империалисĕсем 1938 çулăн малтанхи çурçулĕнче Китай халăхне çаратмали вăрçă вăлăм кунсеренех 20 мĕлйун иена çитнă (иенă—2 тенкĕ те 45 пус) тăкаканă. Çак калама çук пысăк расхутсене Йăпони войенчинăн çукăлха йухăнчăкăн тăрăтса хăварнă рабочисемпе хресченсен шутĕнчен витсе тăрат. Йăпони рабочийĕн ĕçучăйĕ Англи йĕ Франци рабочийĕнчен пилĕк хут кăларах. Йăпонин пир-авăр промышленăçĕнче ĕçлекен работнищан—Йăпонири рабочи класăн тĕлĕнмеле хытăн ĕçсплоатацинелекен пайĕн ĕçучи—Йĕвропăри çавăн пек ĕçре ĕçлекен работнищăн ĕçуксинчен сакăр хут сахалтарах.

Йăпонин вăрçă хатĕрĕсем мар тăвакан промышленăçĕнче чĕр тавар çитменни хыттăн палăрат. Чĕр тавар çукпине нумай предприйатисем (правительствă указĕсем тăрăх вăл. предприйатисене чи малтанах „çар вушисем вăлăм палăртса хунă) хупăнаççĕ.

Халăх вăхăтра Йăпонире ĕçсĕр тăрса йулнисем икĕ мĕлйун çынна йăхăн шутланаççĕ. Вăрçă хатĕрĕсем тăвакан предприйатисене ĕçчинĕ вăтамăн 16 —17 сехет шутланат. Токиора нумай хапăрккенче ĕç кунĕ 17 сехет пулнине тата çамрăк ачасене саккуна пăссах 14 сехетшĕн ĕçлеттернине правительствăн официнозĕ „Джапан Таймс" та йышăнат. Ĕç вăйăлăхĕ производствăра никек-сиĕсемен пулассн патне илсе пырат. 1936 çулта никекси йĕсемен пулнине предприйатисенче вилнисемне аманнисем 8.766 çын пулнă, 1937 çулта—12 793. 1938 çулăн малтанхи çурçулĕнче Токиора кăна никек-сийенсем пулнине 6.915 çын вилнĕ тата аманнă.

Çар вăлăм пуçтарса кайнипе Йăпони хресченĕсен пурнăçĕ йухăнмалăнех йухăннă. Арçынсене вăрçа пуçтарса илсе кайнипе тата çĕре çемçетмели удобренисем çукпине 1938 çулта Йăпонире тырпул тухăçĕ чылайăх ӳкнĕ. Çав вăхăтрах аренда хакĕ вăтамран тăхăр процент ӳснĕ. Тӳлесе тата çук пысăк налогсем Йăпони хресченне пăвмалипех пăвaççĕ, хресченĕн ирĕккĕрех хăйĕн çĕрне помещикиссене памала тата хăйĕн хĕрĕсене публичнăй çуртсене лесçеле килет. Ĕççынни массисем Йăпонине йĕртсе пыракан çынсем шалтине тулăи политикин вăшăнне çынсăрах та ыттăрах ăнланса илеç пыраççĕ. Йăпонири ĕççыннисем çарлăка массисем хушшинче тĕ. Китайри фронтсенчи Йăпони салтакĕсем хушшинче те вăрçа хирĕçле тата фашисăма хирĕçле шухăшсем чылайăх ӳссе пыни палăрат.

А. Золотăвă.